

Barns inflytande i förskolan

En studie om lärares arbete i Nepal

Children's participation in preschool
A study about teachers' work in Nepal

Fanny Bengtsson

Fakulteten för humaniora och samhällsvetenskap

Förskolläraryrket

Grundnivå/ 15 hp

Handledare: Lovisa Skånfors

Examinator: Nina Thelander

Juni 2015

Abstract

The focus of this study is children's influence and participation. This is an important part of preschool, according to the Swedish curriculum (Skolverket, 2010). Hoping to see another perspective of working with children's influence and participation, my study took place in Nepal. The method used for this study is qualitative interviews. The interviews are made with teachers with insight in preschools in Nepal. The aim of my study is to find knowledge about these teachers' view regarding children's influence and participation. I also wanted to find out more about their work with children's influence and the teachers' perspectives on preconditions of this work. The result of this study shows that influence in preschool is important, according to the teachers. These teachers' view on children's influence is about seeing and listening to the children and invite their ideas. My study has also made it visible that the main thing of these teachers' work with children's influence is to let the children choose activities for them selves. The result also describe different preconditions which can affect the teachers' work with children's influence. One example is teachers' approach which seems to be an important consideration for children's possibilities to influence and participation.

Keywords

Children, preschool, preschool teachers work, influence, participation, Nepal

Sammanfattning

Min studie fokuserar på barns inflytande, vilket ses som en viktig del i den svenska förskolan (Skolverket, 2010). Jag har valt att undersöka lärares arbete i Nepal för att få ett annat perspektiv på hur arbetet med barns inflytande kan se ut. Jag har genomfört en kvalitativ studie där jag intervjuat lärare med insyn i Nepals förskoleverksamhet. Syftet med min studie är att undersöka hur dessa lärare ser på och arbetar med barns inflytande i förskolan, samt vilka förutsättningar som finns för detta arbete. Resultatet visar att lärarna ser barns inflytande i förskolan som viktigt och det handlar bland annat om att se och lyssna till barn samt bjuda in deras idéer. Min studie visar också att lärarnas arbete med barns inflytande handlar till stor del om att barnen själva får välja aktiviteter. Resultatet i min studie beskriver olika förutsättningar som kan påverka arbetet med barns inflytande. Det kan till exempel handla om lärares förhållningssätt, vilket ses som en avgörande faktor för barns möjligheter till inflytande.

Nyckelord

Barn, förskola, förskollärares arbete, inflytande, Nepal

Förord

Min resa till Nepal har varit en fantastisk upplevelse, jag har utvecklats som person och även i min roll som forskollärare. Resan har hjälpt mig att vidga mina vyer, öppna för nya sätt att tänka och gett mig erfarenhet om en kultur som skiljer sig från den svenska. Jag ser det som en otrolig förmån att ha fått möta en mängd olika människor som låtit mig ta del av deras liv. Jag vill tacka de lärare som ställt upp i intervjuer för min studie. Ett stort tack också till Lärarförbundet som delat ut ett stipendium till mig. Detta stipendium var till stor hjälp för mig i samband med min resa.

Drygt två veckor efter att jag lämnade Nepal inträffade en omfattande katastrof med flera jordbävningar som förändrade livet för människorna i landet för en lång tid framöver. Det känns fruktansvärt när människor som redan lever under utsatta förhållanden drabbas av en sådan katastrof. Jag önskar folket i Nepal allt det bästa på vägen tillbaka till ett fungerande liv.

Mitt skrivarbete hemma i Sverige har varit lärorikt och inspirerande men samtidigt intensivt. Jag vill tacka min handledare Lovisa som väglett mig under arbetets gång. Ett stort tack också till min familj som stöttat mig och läst mina texter med kritiska ögon.

Fanny Bengtsson
2015-05-25

Innehållsförteckning

Inledning.....	7
Barns inflytande i förskolan i Nepal.....	7
Syfte.....	9
Frågeställningar.....	9
Forsknings- och litteraturgenomgång.....	10
Demokrati - Barns delaktighet och inflytande.....	10
Synen på barn	10
Barnperspektiv och barns perspektiv.....	11
Pedagogers förhållningssätt.....	11
Förutsättningar för arbetet med barns inflytande.....	12
Teoretiska utgångspunkter.....	13
Shiers delaktighetsmodell.....	13
Metodologisk ansats och val av metod.....	15
Metodval.....	15
Urval	15
Genomförande.....	16
Bearbetning av data.....	17
Validitet och reliabilitet.....	17
Etiska hänsynstaganden.....	18
Resultat och analys.....	20
Lärares syn på barns inflytande i förskolan.....	20
Vikten av barns inflytande.....	20
Inflytande som ett verktyg för barns utveckling.....	22
Gränser för barns inflytande.....	23
Lärares arbete med barns inflytande i förskolan.....	23
Inflytande i val av aktiviteter.....	23
Inflytande över sin tillvaro.....	25
Förutsättningar för lärares arbete med barns inflytande i förskolan.....	26
Lärares syn på barn.....	26
Hinder för lärares arbete med barns inflytande.....	26
Förändringar som kan skapa större möjligheter för arbetet med barns inflytande.....	27
Sammanfattning.....	28
Diskussion.....	29
Resultatdiskussion.....	29
Lärares syn på barns inflytande i förskolan.....	29
Lärares arbete med barns inflytande i förskolan.....	31
Förutsättningar för lärares arbete med barns inflytande i förskolan.....	32
Metoddiskussion.....	33
Slutsatser och studiens relevans för förskolläraryrket.....	35
Förslag till vidare forskning.....	36

Referenser.....	37
Bilaga 1.....	39
Ethical considerations.....	39
Bilaga 2.....	40
Intervjuguide 1.....	40
Bilaga 3.....	41
Intervjuguide 2.....	41
Bilaga 4	42
Intervjuguide 3	42

Inledning

Mitt examensarbete handlar om lärares arbete med barns inflytande. Avsikten med min studie är att undersöka hur lärare ser på barns inflytande. Jag vill också undersöka hur lärare beskriver arbetet med barns inflytande samt förutsättningarna för detta arbete. Under min tid på förskollärarytbildningen har vi ofta diskuterat frågan om barns inflytande och hur vi kan arbeta för att möjliggöra detta. I läroplanen för förskolan (Skolverket, 2010) beskrivs barns inflytande som en del av verksamheten och i arbetet med demokrati. Barnen ska få chans att samarbeta med andra och delta i beslutsfattande för att få en förståelse för vad demokrati är. I läroplanen står det även att barns behov och intressen ska vara avgörande för hur den pedagogiska verksamheten utformas (Skolverket, 2010). Att få uttrycka sina åsikter och påverka sin situation är en rättighet enligt artikel 12.1 i FN:s konvention om barnets rättigheter (UNICEF Sverige, 2009);

Konventionsstaterna skall tillförsäkra det barn som är i stånd att bilda egna åsikter rätten att fritt uttrycka dessa i alla frågor som rör barnet, varvid barnets åsikter skall tillmätas betydelse i förhållande till barnets ålder och mognad.

Att möjliggöra barns inflytande ingår i vårt uppdrag som förskollärare och det finns studier som visar hur pedagoger i Sverige arbetar med detta (till exempel Arnér, 2006; Ribaeus, 2014; Westlund, 2011). Men hur kan det se ut i andra sammanhang, där det inte finns skrivet så tydligt i styrdokument? I min studie har jag tagit ett kliv utanför den svenska förskoleverksamheten och riktat in mig på Nepal för att få ett annat perspektiv på hur arbetet med barns inflytande kan se ut. Som en del av utbildningen har jag fått möjlighet att resa till Nepal och under förberedelserna av resan väcktes mitt intresse att ta reda på mer om hur lärare i Nepal tänker kring barns inflytande. Jag hoppas genom min studie kunna få förslag på hur man på ett konkret sätt kan arbeta med barns inflytande i verksamheten. På så vis får det också mening för mitt kommande yrkesliv samt för förskolläraryrket. Min uppfattning är att Nepal är ett land med kulturer, traditioner och värderingar som skiljer sig från de som jag har erfarenhet av i Sverige. Därför hoppas jag kunna få fram nya tankar, perspektiv och idéer om arbetet med barns inflytande i förskolan.

I mitt arbete kommer jag att benämna de som arbetar i förskolan som lärare eftersom det är så de benämns i Nepal. Jag har intervjuat personer som arbetar som lärare i nuläget men också före detta lärare som på olika sätt har insyn i förskoleverksamheten i Nepal.

Barns inflytande i förskolan i Nepal

Jag presenterar här information angående skolsystemet i Nepal och vilken typ av styrdokument som finns för lärare i förskolan att förhålla sig till, kopplat till barns inflytande. Avsikten är att ge en bild av hur situationen i landet ser ut, vilka styrdokument lärare har att arbeta utifrån och i vilken grad barns inflytande lyfts fram i lokala läroplaner och styrdokument.

I Nepal börjar barnen första klass när de är fem år. Klass 1-8 kallas Primary School. All verksamhet för barn under fem år kallas Early Childhood Development. Här ingår förskola samt andra verksamheter som till exempel Day-Care Centre (UNESCO, 2011). 1951 drogs stora insatser igång för att alla invånare i Nepal ska få möjlighet att gå i skolan och olika projekt har genomförts i strävan mot detta mål. Landet har nått stora framgångar under de senaste årtiondena när det gäller utbildning, men det finns fortfarande många utmaningar kvar (Ministry of Education and Sports, 2005). Våren 2015 drabbades Nepal av en jordbävningkatastrof där många skolor blev skadade och förstörda. Innan katastrofen fanns enligt UNICEF (2015) cirka två och en halv miljoner barn mellan

5-14 år som inte gick i skolan, de flesta av dem var flickor. En stor del av barnen börjar aldrig skolan och många tvingas sluta under de första skolåren för att arbeta istället (UNICEF, 2015). Hur de siffrorna ser ut idag, efter katastrofen, är det fortfarande svårt att säga något om.

Skolsystemet i Nepal har en läroplan som kallas The National Curriculum Framework (NCF) och gäller från förskola till klass 12. Den består av grundläggande regler och riktlinjer för utbildningen och en beskrivning av hur arbetet med dessa ska genomföras i verksamheterna samt hur detta ska ses över (UNESCO, 2011). I NCF står det skrivet att ett problem i skolsystemet är att läroplanen inte implementeras i verksamheten. Det beror troligen på att läroplanen är svår att få tillgång till och syftet med den har inte nått ut till lärarna. Det arbetas aktivt med att utveckla läroplanen samt att förmedla intentionen med den till lärarna i landet (Ministry of Education and Sports, 2005). Min tolkning är att NCF är en struktur eller ett ramverk som lärarna ska utgå från när de skriver en mer utförlig läroplan för sin förskola/skola. En del i NCF handlar om vilka mål som finns generellt för utbildning i landet, det gäller då hela skolsystemet från förskolan till klass 12. Tretton olika nationella mål med utbildningen i landet lyfts fram och ett av dem är att producera medborgare som deltar i och förespråkar den demokratiska processen (Ministry of Education and Sports, 2005, s. 19);

To produce citizens who participate in and promote the democratic process.

I delen som handlar om förskolan nämns ingenting om demokrati eller barns inflytande. I avsnittet om Primary School som gäller klass 1-8 tas barnens möjlighet till att utveckla grundläggande demokratiska värderingar och normer upp. Det handlar även om att barnen ska utveckla förmågan att uttrycka sig och vara kreativa. Barnen ska genom utbildningen bli medvetna om sina rättigheter och vikten av att respektera andra människor, det nämns dock inget specifikt om barns inflytande.

Jag har förstått det som att varje förskola/skola skriver sin egen läroplan utifrån NCF (Ministry of Education and Sports, 2005). Jag har fått en kopia av den läroplan som Namaste Pre-Primary School använder sig av. Detta är den enda läroplan, kopplad till en förskola/skola, jag fått tillgång till. Enligt den information jag fått har lärarna på Namaste Pre-Primary School inte skrivit den själva utan fått den från en annan förskola/skola. Det finns inget datum eller namn på författare så jag vet inte när eller av vem den är skriven, jag vet inte heller om de som skrivit den utgått från NCF eller inte. Denna läroplan är uppdelad efter terminer och innehåller olika ämnen. Varje ämne har sedan underkategorier och utförliga beskrivningar av exakt vad barnen ska lära sig. Det finns förslag på aktiviteter och material att använda sig av kopplat till underkategorierna. Det står också angett hur många veckor som ska ägnas åt att arbeta med varje kategori. Barns inflytande är inget som nämns i läroplanen men det står att barnen kan lära sig att uttrycka sig på olika sätt. Till exempel kan de lära sig att uttrycka sina behov, tankar och känslor verbalt och genom till exempel lek, bild, dans och musik.

Syfte

Syftet med min studie är att undersöka hur lärare i Nepal ser på barns inflytande i förskolan. Jag vill också undersöka hur lärare beskriver arbetet med barns inflytande samt förutsättningarna för detta arbete. Jag hoppas att i ett vidare perspektiv bidra med kunskap om och synliggöra perspektiv på lärares arbete med barns inflytande i förskolan.

Frågeställningar

För att fördjupa och tydligare beskriva syftet med studien har följande frågeställningar valts

- ⤴ Hur ser lärare i Nepal på barns inflytande i förskolan?
- ⤴ Hur beskriver lärare arbetet med barns inflytande i förskolan?
- ⤴ Vilka förutsättningar beskriver lärare för arbetet med barns inflytande i förskolan?

Forsknings- och litteraturgenomgång

Här redogör jag för tidigare forskning som handlar om barns inflytande i förskolan. Jag beskriver också vilken betydelse denna forskning har för min egen studie. Sedan presenterar jag den teoretiska utgångspunkt som jag använder i min analys och som hjälper mig att förstå mitt insamlade material. Den teoretiska utgångspunkt jag valt kan ses som mina glasögon och avgör hur jag tolkar forskningslitteraturen och resultatet samt hur min diskussion kommer se ut. När jag sökt efter aktuell forskning till mitt examensarbete har jag använt mig av olika sökmotorer för vetenskapliga texter. Några av dessa är Karlstads Universitets bibliotekskatalog, Onesearch, Google Scholar samt avhandlingar.se. Några av de engelska sökord jag använt mig av är *preschool*, *children*, *participation* och *influence*. När jag sökt på svenska har jag använt ord som *förskola*, *barn* och *inflytande*. Jag har inte kunnat hitta forskning som handlar specifikt om barns inflytande i förskolan i Nepal. En stor del av den forskning jag hittat är gjord av forskare från västvärlden. På grund av tidsbrist har jag valt att avgränsa mig till nordisk och framför allt svensk forskning och litteratur. Det är utifrån denna kontext jag tar mig an mitt resultat och den syn på barns inflytande i förskolan som framkommer där.

Demokrati - Barns delaktighet och inflytande

Barns delaktighet och inflytande nämns ofta i samband med demokrati i förskolan. I läroplanen för förskolan (Skolverket, 2010) finns ett avsnitt om barns inflytande där ordet demokrati nämns flera gånger. Barns inflytande och delaktighet kan ses som en del av arbetet med demokrati i förskolan. Under min tid på förskollärautbildningen har vi ofta diskuterat detta och det finns olika uppfattningar om vad de olika begreppen egentligen innebär. Vid vissa tillfällen används delaktighet och inflytande synonymt men många ger dem olika betydelse. Arnér (2006) uppfattar delaktighet i förskolan som att barnen får ta del av något som andra redan har bestämt. Inflytande beskriver hon som att barn ska ges möjlighet att påverka sin tillvaro på ett påtagligt sätt. Det innebär att barnens tankar, idéer och åsikter ska ligga till grund när pedagoger planerar verksamheten. Pedagogerna ska också vara redo att ändra och utveckla planeringen utifrån barnens perspektiv (Arnér, 2006). Enligt Johansson (2003) kan delaktighet till exempel handla om att ställa frågor till barnen om vad man ska göra. Då involveras barnen i verksamheten och ges möjlighet till inflytande. Hon beskriver olika förhållningssätt som innebär att pedagogerna förväntar sig att barnen klarar av att utföra vissa saker och att de räknar med barns idéer och förslag och anpassar sig och verksamheten därefter (Johansson, 2003). Johannesen & Sandvik (2009) betonar att delaktighet och inflytande inte handlar om att bestämma. De beskriver det så att delaktighet och inflytande handlar om hur människor samspelar. Alla är en del av en gemenskap där man lyssnar till och respekterar varandra. Olika individers rätt ska inte stå i motsättning till varandra, det handlar inte om att få sin vilja igenom. Istället handlar det om att barnen ska kunna påverka det som händer genom sina uttryck och åsikter för att tillsammans med de vuxna skapa en bra vardag i förskolan (Johannesen & Sandvik, 2009). Westlund (2011) ser barns delaktighet som ett bredare begrepp som innefattar både barns deltagande i sådant som andra planerat och barns påverkansmöjligheter. Inflytande ser hon som ett begrepp som kan användas mer specifikt om barns möjligheter att påverka. Enligt Svenska Akademiens Ordlista (2006) betyder inflytande *möjlighet att påverka*.

Genom att redogöra för de här olika definitionerna vill jag visa att barns inflytande i förskolan är ett mångtydigt begrepp och det finns flera olika sätt att tolka det.

Synen på barn

Enligt Åberg & Lenz Taguchi (2005) har alla vuxna en barnsyn som visar sig i mötet med barn. Lärares barnsyn framträder mer eller mindre medvetet i dennes handlingar och styr även de

förväntningar han eller hon har på barnet. Barnsyn handlar också om människosyn och bemötandet av andra människor, oavsett deras ålder. Hur förskolans verksamhet ser ut styrs alltså av de synsätt som lärare bär med sig (Åberg & Lenz Taguchi, 2005). Johansson (2003) har en liknande uppfattning och menar att den barnsyn lärare har påverkar hur de uppfattar, bemöter och förhåller sig till barnen. Att se barn som medmänniskor innebär att se barn som personer med egna behov, intentioner och förmågor samt att försöka möta barnet på dess egna villkor. Det kan i förskolan betyda att respektera barns vilja, till exempel genom att komma fram till beslut gemensamt med barnen istället för att bestämma något över deras huvuden. Johannesen & Sandvik (2009) ser lärares barnsyn som en avgörande faktor i arbetet med barns inflytande i förskolan. De menar att en förutsättning för barns inflytande och delaktighet i förskolan är att lärare ser dem som redan fullvärdiga människor och deltagare i vårt demokratiska samhälle.

Barnperspektiv och barns perspektiv

Sheridan & Pramling (2001) har granskat ett flertal pedagogiska studier och menar att för att vuxna ska kunna göra barn delaktiga krävs förmågan att kunna ta barns perspektiv. Westlund (2011) är inne på samma spår och skriver att mycket forskning menar att vuxnas förmåga att se barns perspektiv är en förutsättning för barns inflytande. Just barns perspektiv är ett begrepp som diskuteras tillsammans med begreppet barnperspektiv, men vad innebär egentligen dessa begrepp? Arnér (2009) skriver att barnperspektiv är ett begrepp som är svårt att få klarhet i, då det är komplext och mångtydigt. Hon menar att det finns inte bara ett barnperspektiv utan många och innebörden av ordet förändras beroende på kulturella, historiska och sociala faktorer i samhället. Det handlar även om hur världen ser ut utifrån barnets synvinkel, vad barnet upplever, ser, hör och känner. Barnperspektiv handlar alltså både om vuxnas perspektiv på barn och om barns perspektiv på sin tillvaro (Arnér, 2009). Barns perspektiv förklarar Arnér & Tellgren (2006) som att försöka se tillvaron så som barnen ser den, att sätta sig in i barnens värld. Det handlar om att se var barnen riktar sin uppmärksamhet för att få reda på vad som är viktigt för dem. Arnér (2009) menar att ett sätt att se barns perspektiv är att prata med barnen om det som sker i förskolans vardag för att få kunskap om deras syn på verksamheten. Det är viktigt att lärare har ett synsätt där både vuxna och barn är delaktiga i det som pågår i förskolan. En förutsättning för att barn ska kunna utöva inflytande i sin vardag i förskolan är att lärarna närmar sig barns perspektiv (Arnér, 2009).

Genom att beskriva vilken betydelse lärares barnsyn har för hur de bemöter barn och skillnaden mellan att se utifrån ett barnperspektiv och barns perspektiv vill jag visa på att detta är viktiga faktorer i arbetet med barns inflytande. Det bidrar med förståelse för att olika synsätt på barn kan påverka hur vuxna agerar i sitt möte med barn och därmed kan barnen ges olika möjligheter till inflytande.

Pedagogers förhållningssätt

Det finns forskning om barns inflytande i förskolan (Arnér 2006; Emilsson & Folkesson, 2006; Ribaeus 2014; Westlund 2011) som visar att arbetet med detta till stor del handlar om pedagogers förhållningssätt. Arnér (2006) har skrivit en avhandling med syftet att undersöka hur pedagoger kan förändra sitt förhållningssätt till barns initiativ och inflytande i förskolan. Hon har följt och analyserat ett utvecklingsarbete vars mål var att pedagogerna skulle utveckla sitt sätt att bemöta barnens initiativ och möjligheter till inflytande i förskolan. I detta projekt har pedagogerna fått läsa litteratur, diskutera och reflektera med varandra under flera års tid, samtidigt som de försökt uppmärksamma och utveckla sitt förhållningssätt i barngruppen. Arnér (2006) menar att pedagoger ofta har ett vanemässigt förhållningssätt. När pedagogerna själva uppmärksammar detta kan förhållningssättet förändras och på det viset kan barnen få mer inflytande. Det kan till exempel handla om att säga ja istället för nej. När pedagogerna har ett bejakande förhållningssätt där de

reflekterar och diskuterar ges barnen större möjligheter till inflytande. Pedagogerna provade också att se och möta barnen ur olika medvetna perspektiv, för att se händelser med nya ögon. Sammanfattningsvis kan man säga att genom utvecklingsarbetet har lärarna blivit medvetna om hur deras förhållningssätt och handlande påverkar barnen och utrymmet för deras inflytande (Arnér 2006). Ribaeus (2014) har skrivit en avhandling med syftet att undersöka förskolans demokratiuppdrag. Hon har undersökt hur uppdraget kommer till uttryck genom förskollärares och barns agerande i verksamheten. Resultatet visar bland annat att förskollärares demokratiarbete mest består av hur de bemöter barnen och deras dagliga förhållningssätt i verksamheten (Ribaeus, 2014). Detta är något som också beskrivs av Westlund (2011). Hon har skrivit en licentiatuppsats med syftet att beskriva pedagogers arbete med barns inflytande i förskolan och sedan analysera detta. Resultatet visar att pedagogers förhållningssätt är avgörande för om barnen har möjlighet till inflytande eller inte. Westlund tar upp begreppen frihet och styrning och menar att arbetet med barns inflytande handlar om en avvägning mellan dessa två. Frihet behöver inte vara det mest optimala utan en viss styrning kan vara nödvändig för att utmana barnen i deras tänkande. Genom ett medvetet förhållningssätt kan pedagogerna också använda styrning för att lyfta fram barn som håller sig mer i bakgrunden och på det viset ge alla barn möjlighet till inflytande. Pedagoger i förskolan har en maktposition i förhållande till barnen och styr barnen mer eller mindre medvetet, därför är det viktigt att som pedagog bli medveten om hur man styr (Westlund, 2011). Även Johannesen & Sandvik (2009) diskuterar förskollärares förhållningssätt. De anser att en förutsättning för att barn ska få möjlighet till inflytande är att vuxna i förskolan anstränger sig för att förstå barns tankar och åsikter och sedan tar dem på allvar. Genom att ha ett lyssnande förhållningssätt kan vuxna lära sig något i mötet med barn och deras tankar och uppfattningar. En liknande beskrivning lyfts fram av Arnér (2006) som skriver att för att barn ska kunna förstå vad demokrati är behöver barnen bli bemötta med respekt och intresse från de vuxna.

Denna beskrivning av kopplingen mellan pedagogers förhållningssätt och barns inflytande bidrar med förståelse för att lärares bemötande av barn kan påverka barnens möjligheter till inflytande. Det är viktigt för min undersökning eftersom de intervjuade lärarnas berättelser säger något om vilket förhållningssätt de har gentemot barn och hur detta i sin tur påverkar möjligheterna till inflytande för barnen.

Förutsättningar för arbetet med barns inflytande

I forskningen om arbetet med barns inflytande i förskolan lyfts både hinder och möjligheter. Ribaeus (2014) ser en tydlig skillnad mellan hur förskollärarna önskar att deras arbete med demokratifrågor i förskolan ska se ut och hur de tycker att det faktiskt ser ut. De upplever att sådant som handlar om barns inflytande mest blir ord på papper och det är svårt att få in i praktiken. Studien visar att barnen oftast tar tillvara på de chanser till påverkan de får, men det kan tyckas att det som beskrivs inte är inflytande i reell mening. Enligt Ribaeus studie kan inflytande i reell mening till exempel vara att barnens intresse syns i planeringen av förskolans verksamhet (Ribaeus, 2014). Arnér (2006) lyfter i sin studie fram olika hinder för barns inflytande. Det handlar till exempel om lärare som menar att det kan vara svårt att ha ett bejakande förhållningssätt till barnen om ens kollegor har ett annat synsätt och arbetssätt. Att ta beslut tillsammans med barnen utan att alla i personalgruppen gett sitt godkännande är inte alltid uppskattat. Arnér har uppfattningen att barns möjligheter till inflytande sällan diskuteras i förskolan, vilket ses som ett hinder. Hon menar också att ett vanligt förekommande synsätt fortfarande är att barn inte är lika viktiga eller fullvärdiga som vuxna. För att barn ska förstå vad demokrati är måste de få uttrycka sig och bli respekterade för sina tankar. På samma gång lär de sig att lyssna på och respektera andra (Arnér 2006). Även Westlund (2011) lyfter fram flera hinder för barns inflytande. Det kan handla om krav från kollegor och föräldrar eller brist på personal. Det kan också handla om att barnen inte uttrycker det de själva vill utan blir påverkade och säger det de tror andra vill höra. Resultatet visar också att

det kan uppstå dilemman. Till exempel tar pedagogerna upp frågan om rättvisa, är det rättvist att ge barnen olika möjligheter till inflytande eller ska alla behandlas lika? Westlunds studie pekar på några punkter som är särskilt viktiga att förhålla sig till i arbetet med barns inflytande. Den första punkten handlar om att varje förskola måste definiera vad inflytande betyder för dem och hur de vill arbeta med dessa frågor. I förskolans läroplan (Skolverket, 2010) används begreppet reellt inflytande och Westlund anser att det är något som behöver diskuteras mer för att få klarhet i vad det kan innebära i verksamheten. Diskussionen om vad inflytande är och hur förskolan ska arbeta med det blir extra viktig i vårt mångkulturella samhälle där det finns olika uppfattningar om demokrati och inflytande. En annan punkt i Westlunds studie handlar om barns inflytande som en möjlighet till individuell frigörelse, barnen kan bli mer självständiga och ta egna initiativ. Detta är en viktig del av demokratiarbetet i förskolan men fokus får inte läggas på bedömning av barns utveckling utan ska istället ligga på hur verksamheten kan möjliggöra barns inflytande (Westlund, 2011). Arnér (2006) studie visar att barns ökade inflytande har positiva effekter på tillvaron i förskolan. Hon skriver att pedagogerna upplever att ett tillåtande förhållningssätt från deras sida leder till en mer positiv stämning. Barnen blir mer inspirerade, kreativa och koncentrerade vilket i sin tur skapar en lugnare miljö i barngrupperna (Arnér, 2006).

Här har jag gett exempel på vad som kan hindra och underlätta arbetet med barns inflytande i förskolan. Detta bidrar med kunskap om hur det kan se ut i verksamheten och vilka förutsättningar lärarna kan ha. De studier jag tagit upp här handlar om förskolor i Sverige men kan ändå bidra med en viss förståelse för situationen i Nepals förskolor.

Teoretiska utgångspunkter

Shiers delaktighetsmodell

I mina analyser av det empiriska materialet har jag använt mig av en delaktighetsmodell skapad av Harry Shier. Han har skrivit artikeln *Pathways to participation: Openings, opportunities and obligations* (Shier, 2001) som senare översatts till svenska och då kallas *Vägar till delaktighet: Öppningar, möjligheter och skyldigheter*. Modellen kan användas av individer, grupper och organisationer som arbetar med barn och den bygger på artikel 12.1 i FN's konvention om barnets rättigheter, som jag citerar i inledningen av mitt arbete. Delaktighetsmodellen består av fem nivåer, på varje nivå finns tre steg av engagemang.

De fem delaktighetsnivåerna är:

1. Barn blir lyssnade till
2. Barn får stöd för att uttrycka sina åsikter och synpunkter
3. Barns åsikter och synpunkter beaktas
4. Barn involveras i beslutsfattande processer
5. Barn delar inflytande och ansvar över beslutsfattande (Shier, 2001, s.4)

De tre stegen av engagemang är *öppningar, möjligheter och skyldigheter*. *Öppningar* innebär att en vuxen är beredd att arbeta på denna nivå. *Möjligheter* handlar om att det finns möjlighet rent praktiskt. Det kan till exempel handla om tid, färdigheter, kunskap och arbetssätt. *Skyldigheter* uppstår när det finns en policy att organisationen eller verksamheten ska arbeta på ett särskilt sätt för att möjliggöra barns delaktighet. För varje steg på varje nivå presenteras en särskild fråga, det

finns alltså femton frågor som kan användas som verktyg för att planera barns delaktighet. Användaren kan utgå från dessa frågor för att få syn på var verksamheten befinner sig och vad nästa steg kan vara för att höja delaktighetsnivån. Detta kan se olika ut inom samma verksamhet, de kan alltså befinna sig på olika steg inom olika områden eller i olika situationer (Shier, 2001).

Nivå ett går ut på att vuxna ska lyssna till barn som vill uttrycka sina tankar och åsikter. Det som skiljer denna nivå från nästa är att här får barnen själva ta initiativ till att uttrycka sig, det görs inga försök i att få fram barns åsikter. Steget *öppningar* kräver endast att den vuxne är villig att lyssna. *Möjligheter* handlar om att det finns resurser för de vuxna att lyssna på barn, till exempel tid, en lugn miljö eller kunskap i att lyssna. *Skyldigheter* kräver att det finns en policy som säger att barn ska bli lyssnade till. Det kan finnas många orsaker till varför barn väljer att inte uttrycka sina åsikter till vuxna. Det kan till exempel handla om dåligt självförtroende, tidigare erfarenheter då de inte blivit lyssnade till eller att barnen inte litar på de vuxna som finns omkring dem (Shier, 2001).

Nivå två handlar om att ge barn stöd att våga och vilja uttrycka sina synpunkter. Här kräver steget *öppningar* att de vuxna hjälper barn att föra fram åsikter. *Möjligheter* innebär att den vuxne bör ha tillgång till idéer, lekar och aktiviteter som kan ge barn stöd i att uttrycka sig. Det är också viktigt att de vuxna kan möta varje barn efter individuella förutsättningar för att skapa en kommunikation. *Skyldigheter* innebär även här att det ska finnas policykrav som säger att barn ska ges stöd i att uttrycka sina åsikter och synpunkter (Shier, 2001).

Nivå tre handlar om att barnens uttryckta åsikter ska tas hänsyn till. Det betyder inte att de ska få sin vilja igenom men deras synpunkter ska vara en avgörande faktor när beslut fattas. På denna nivå ska barn också få en förklaring när deras önskemål inte kan tillgodoses. Även här finns tre steg. *Öppningar* handlar om att de vuxna är beredda att ta hänsyn till barns synpunkter, *möjligheter* uppstår när det finns praktiska möjligheter för barns åsikter att beaktas i en beslutsfattande process och *skyldigheter* innebär att det finns ett policykrav om att barns åsikter ska vägas in när beslut tas (Shier, 2001).

Nivå fyra innebär att barnen blir en del av själva beslutsfattandet, tidigare har deras åsikter tagits hänsyn till men de vuxna har haft den avgörande makten. På nivå fyra kan det till exempel handla om att vuxna och barn sätter sig och diskuterar och fattar beslut tillsammans. Shier nämner flera fördelar med detta, till exempel att barnen får ökad känsla av tillhörighet, tillit, empati och ansvar. *Öppningar* sker på denna nivå när vuxna låter barn bli en del av beslutsfattandet. För att *möjligheter* för detta ska uppstå kan det krävas stora förändringar, beroende på vilken typ av verksamhet det handlar om. Tider, platser, procedurer, arbetssätt och attityder behöver ordnas på ett sätt som inbegriper barn i beslutsfattande processer. *Skyldigheter* innebär att det finns policy med krav på att barn ska involveras när beslut fattas. Skillnaderna mellan nivå fyra och fem kan vara lite otydliga. På nivå fyra kan barn bli delaktiga i beslutsfattande men utan att få verklig makt (Shier, 2001).

Nivå fem innebär att det ska finnas ett engagemang från de vuxna och en vilja att dela på makten med barnen. Här måste hänsyn tas till vilka risker och vilka vinster som finns i att dela på beslutsfattandet. Meningen är inte att barn ska tvingas på ansvar som de inte vill ha eller är redo för, det ska ske på barnens nivå och de ska få stöd i processen. *Öppningar* uppstår på denna nivå när de vuxna är beredda att dela makten med barnen. Steget *möjligheter* innebär att det ska vara praktiskt möjligt och *skyldigheter* innebär att det finns skrivet i en policy att barn och vuxna delar ansvaret och makten, i alla fall inom vissa områden (Shier, 2001).

Delaktighetsmodellen (Shier, 2001) bidrar med förståelse för att det finns flera nivåer av inflytande. När jag analyserat mitt empiriska material har jag tagit hjälp av modellen för att få syn på detta i lärarnas beskrivning av sitt synsätt och arbetssätt.

Metodologisk ansats och val av metod

Här beskriver jag den metod jag använt mig av, hur jag genomfört min studie och de etiska aspekter jag tagit hänsyn till. Jag värderar också reliabiliteten och validiteten för min undersökning.

Metodval

Målet med forskning är enligt Bjereld (2009) att förstå hur världen hänger samman och kunna beskriva och förklara samband mellan olika händelser och företeelser runt omkring oss. Metod är ett redskap som forskaren använder för att nå detta mål. Jag har använt mig av kvalitativa intervjuer vilket passar bra i relation till mitt syfte som är att undersöka hur lärare i Nepal ser på barns inflytande i förskolan. Jag har också velat undersöka hur lärare beskriver arbetet med barns inflytande samt förutsättningarna för detta arbete. Enligt Trost (2005) kännetecknas kvalitativa intervjuer av att man ställer enkla, raka frågor och får innehållsrika och komplexa svar. Det innebär att man får in ett rikt material där man kan hitta intressanta åsikter, skeenden, mönster och mycket annat. Jag valde denna typ av intervju för att jag ville få djupa svar där intervjupersonerna kunde få chans att berätta fritt inom ämnet och kunna förklara sina tankar. Mina intervjuguider finns längst bak i arbetet (bilaga 2-4). Mina intervjuer är riktat öppna så som Lantz (2007) förklarar det. Hon menar att i en öppen intervju kan den som svarar beskriva sin bild av verkligheten, det handlar om att öka förståelsen för människors subjektiva erfarenheter. Intervjuaren försöker förstå individens sätt att tänka. Enligt Lantz beskrivning var mina intervjuer mer riktat öppna än helt öppna på grund av att jag hade en viss riktning i intervjun, jag ville att de intervjuade skulle hålla sig till mitt ämne. I en riktat öppen intervju kan intervjuaren ställa följdfrågor för att personen som svarar ska kunna fördjupa sig i det som känns meningsfullt för intervjuaren (Lantz, 2007). Det var också detta som var min intention med intervjuerna. Jag ville skapa en öppenhet där de intervjuade skulle känna sig fria att tala om sina erfarenheter, men jag ville ändå att de skulle hålla sig till ämnet för att jag skulle få svar på mina frågeställningar.

Urval

I Nepal har jag genomfört intervjuer med sammanlagt sju lärare vid fem olika tillfällen, dessa lärare har på olika sätt insyn i förskoleverksamheten i landet. I min studie har jag gett personer och förskolor fingerade namn, i enlighet med Vetenskapsrådets (2002) individskydds krav. **Ylva** är en svensk förskollärare med många års erfarenhet av verksamheten. Hon är numera pensionerad och har startat **Namaste Pre-Primary School** i Nepal som hon också driver tillsammans med en ideell organisation. Jag ville intervjua Ylva för att hon har arbetat som förskollärare i Sverige och samtidigt har insyn i förskoleverksamheten i Nepal. Det kändes relevant för att hon kan ge en bild av lärares arbete i Nepal utifrån ett svenskt perspektiv. **Sumina** är rektor och lärare för Namaste Pre-Primary School som är en förskola/skola för barn i åldrarna 3-8 år. Sumina har arbetat fem år på skolan. Jag ville intervjua henne för att få en lärares syn på barns inflytande och höra hennes tankar kring detta. **Kunchen** är en munk som tillsammans med Ylva startat Namaste Pre-Primary School och driver organisationen. Han är även involverad i två andra projekt där de startat förskolor/skolor på olika platser i Nepal. Kunchen har tidigare arbetat som lärare och rektor. Att intervjua honom kändes relevant för att han har en mer övergripande bild av hur hela förskole- och skolverksamheten fungerar i landet samtidigt som han genom sina projekt har insyn i lärares arbete med barns inflytande. **Kamala** och **Jalus** intervjuades vid samma tillfälle. De är båda grundare till **Children's Harmony Preschool** som är en Montessori-inriktad förskola för barn i åldrarna 2-6 år. Förskolan ligger i anslutning till ett barnhem som de också driver. Jalus är en munk som arbetar som lärare, rektor och samordnare för personalen. Han är också ansvarig för att skriva styrdokument för förskolan. Kamala kallar sig handledare och samordnare för de andra lärarna och hela skolan. Hon studerar just nu på universitetet men arbetar även som lärare i barngrupperna. Jag ville

intervjua Kamala och Jalus för att båda har erfarenhet av att arbeta med barn i förskolan, de har dessutom ett högre ansvar då de är samordnare för övriga lärare på skolan. **Amita** och **Yamuna** intervjuades vid samma tillfälle. Amita har gått 2-årig Montessori-utbildning och är lärare för en Montessori-inriktad förskola för barn i åldrarna 3-6 år. Yamuna har startat ett Day Care Center för barn i åldrarna 2-4 år, hon är även lärare för elever i åldrarna 10-15 år. Jag ville intervjua Amita för att hon har erfarenhet av att arbeta med barn i förskolan, jag ville höra hennes tankar och åsikter kring barns inflytande. Att intervjua Yamuna kändes relevant för min undersökning då hon har insyn i verksamhet med barn i förskoleåldern och själv är lärare.

Innan jag reste hade jag två intervjupersoner klara, Ylva och Sumina. Resten av kontakterna fick jag under tiden jag var i Nepal. Man skulle kunna säga att övriga intervjupersoner valdes ut genom vad Trost (2005) kallar bekvämlighetsurval. Det innebär att man tar de personer man först finner, som verkar lämpliga. Utan egna kontakter i Nepal var det svårt för mig att hitta intervjupersoner innan jag själv var på plats. I Nepal hade jag ont om tid så jag hade väldigt liten möjlighet att göra ett medvetet urval. Jag bodde på ett kloster där flera personer som har koppling till ideella organisationer rör sig. På grund av detta har de kontakter jag fått varit med förskolor som drivs av organisationer i samarbete med människor från Europa.

Genomförande

Genomförandet av mitt examensarbete har inte riktigt utförts i den ordning som rekommenderas. På grund av min resa till Nepal missade jag introduktionen av kursen och fick genomföra min undersökning innan jag läst in mig på litteratur och tidigare forskning samt valt teoretiskt perspektiv. Jag befann mig i Nepal 24 mars-9 april 2015 och under denna tid genomfördes mina intervjuer. Innan resan skrev jag ned mitt syfte, mina frågeställningar och kortfattat om metod och etiska överväganden. Jag kom fram till att intervju var den metod som var mest lämpad för att få svar på mitt syfte och mina frågeställningar, då det är lärarnas synsätt och arbetssätt jag vill undersöka. Jag har använt mig av en intervjuguide (se bilaga 2-4) under intervjuerna för att hålla kvar samtalen till det ämne jag haft för avsikt att undersöka. I samråd med min handledare skrev jag först en intervjuguide med ett antal frågor på svenska. Jag valde att inleda med några informationsfrågor om lärarnas bakgrund, utbildning och nuvarande arbetsuppgifter för att skapa en avslappnad atmosfär. Lantz (2007) kallar detta bakgrundsvariabler och denna information kan enligt henne hjälpa mig förstå det sammanhang som intervjupersonen befinner sig i. Jag försökte sedan formulera frågor som kunde ge mig svar på mina frågeställningar, jag ville starta med frågor om lärarnas syn på barns inflytande för att sedan fördjupa mig i deras arbete med detta. När frågorna var formulerade översatte jag dem till engelska. Jag genomförde också en provintervju med en annan student på förskolläroprogrammet för att testa hur frågorna fungerade. Då upptäckte jag att några frågor gav liknande svar och jag ändrade vissa frågor och tog bort andra. En del frågor fick jag omformulera för att göra dem tydligare. När jag fått allting godkänt av min handledare var det dags att resa iväg.

Före varje intervju informerades lärarna om syftet med mitt examensarbete, de etiska hänsynstaganden jag förhåller mig till och vilka rättigheter de som intervjupersoner har. Jag hade mycket liten möjlighet att skicka ut skriftlig information i förväg på grund av att jag inte hade kontaktuppgifter till deltagarna. Som jag skrivit tidigare hade jag inga egna kontakter i Nepal och därför var det svårt för mig att hitta intervjupersoner innan jag själv var på plats. Vissa av lärarna fick jag kontakt med genom andra personer och vi fick personlig kontakt först vid mötet för intervjun. För att kunna informera om alla delar i de etiska riktlinjer som finns i Sverige hade jag skrivit ner dem på engelska (se bilaga 1) men utöver det valde jag att ge muntlig information. Enligt Löfdahl (2013) ska deltagarna få information om undersökningen och ge sitt samtycke till att medverka. Som Löfdahl rekommenderar beskrev jag kort min bakgrund och syftet med min studie. När lärarna fått all information kunde de välja att delta eller inte delta. Alla medverkande i min

undersökning har gett sitt muntliga samtycke. Löfdahl (2013) skriver att skriftlig information är ett bra komplement till muntlig och detta är jag medveten om. De forskningsetiska principerna redogör jag för senare i denna del av arbetet. Min tanke var att spela in alla intervjuer med diktafon för att få med allt som sägs, även röstlägen, skratt med mera. Före varje intervju frågade jag om lärarna godkände att jag spelade in samtalen, vid de första fyra tillfällena svarade de ja men vid det femte och sista svarade en lärare nej. Jag fick då föra anteckningar istället. Under intervjun skrev jag stödord för att kunna koncentrera mig så mycket som möjligt på att lyssna. Efteråt använde jag stödorden och utifrån dem skrev jag ner allt jag kunde minnas. Två av intervjuerna genomfördes enskilt, då endast jag och intervjupersonen var närvarande. På grund av tidsbrist hos den intervjuade personen genomfördes en intervju i en bil där flera andra personer var närvarande. Vid två av intervjutillfällena intervjuade jag två lärare samtidigt. Vid båda tillfällena handlade det delvis om att den ena talade begränsad engelska och ville ha med en kollega som stöd för översättning, men också om att båda lärarna ville delta i undersökningen och föra fram sina tankar och erfarenheter. Vid dessa tillfällen var också flera andra personer närvarande.

Enligt Lantz (2007) kan frågornas ordningsföljd i den riktat öppna intervjun förändras under tiden beroende på hur personen svarar. Jag har använt mina frågor som en mall och ställt dem i den ordning jag har tyckt att det passar i varje situation. Varje intervju tog mellan tjugo och trettio minuter och jag har cirka 25 sidor transkriberat material. Efter de inspelade intervjuerna satte jag mig så fort som möjligt och lyssnade på materialet och skrev ned allting ordagrant på datorn. För att få en fullständig bild av situationen och det som sägs har jag även antecknat sådant som att intervjupersonen tvekar länge, skrattar eller annat som sker runt omkring.

Bearbetning av data

Att bearbeta kvalitativ data kan göras på flera olika sätt och det finns ingen färdig mall att gå efter (Lantz, 2007; Trost 2005). Enligt Trost (2005) finns tre steg i arbetet med data, nämligen att samla in, analysera och tolka. Dessa steg sker inte var för sig utan de går in i varandra. Trost (2005) menar att analys och tolkning startar redan under själva intervjun, antingen medvetet eller omedvetet, men sker huvudsakligen i efterhand. Jag har läst mina transkriberade texter flera gånger och markerat det material som jag anser besvarar mina olika frågeställningar i olika färger. Det som inte är relevant för min undersökning har sorterats bort och de delar som jag anser ger mest information har lyfts fram och används som citat eller skrivs om i den löpande texten. Detta kallar Lantz (2007) datareduktion och det material som lyfts fram blir underlag för analysen. Mitt material har jag delat in i tre kategorier utifrån mina frågeställningar. Lantz beskriver detta som att bilda dimensioner och det görs för att få en tydligare bild av resultatet. De tre kategorierna för mitt material är *Lärares syn på barns inflytande i förskolan*, *Lärares arbete med barns inflytande i förskolan* och *Förutsättningar för lärares arbete med barns inflytande i förskolan*. Sedan har jag försökt hitta mönster eller teman i intervjupersonernas uttalanden och delat in texterna därefter. Detta gör det lättare att förstå helheten för att sedan kunna dra slutsatser (Lantz, 2007). Efter det har jag urskiljt delar ur lärarnas berättelser som kan kopplas till Shiers (2001) delaktighetsmodell. Jag har använt detta teoretiska perspektiv som "glasögon" för att finna nya och annorlunda sätt att förstå det som lärarna säger (Lantz, 2007).

Validitet och reliabilitet

På en vetenskaplig intervju ställs särskilda krav för användbarhet (Lantz, 2007; Trost, 2005). Krav på reliabilitet innebär att metoden måste ge tillförlitliga resultat. Krav på validitet handlar om att det som undersökts stämmer överens med syftet och det forskaren hade för avsikt att undersöka. Resultaten måste vara giltiga och det ska även vara möjligt för andra att kritiskt granska

slutsatserna. Reliabilitet och validitet används för att beskriva värdet av undersökningen. Studien ska vara nyttig och användbar för andra att ta del av (Lantz, 2007). Trost (2005) menar att validitet och reliabilitet är begrepp som härstammar från kvantitativ metodologi och kan därför vara opassande och onödigt vid kvalitativa studier som min egen. Vidare menar han att kvalitativa studier självklart ska ske på ett trovärdigt sätt och som forskare måste jag kunna visa att mina data och analyser är trovärdiga. Det ska även gå att visa att datan är insamlad på ett seriöst sätt som är relevant för syfte och frågeställningar (Trost, 2005). Lantz (2007) är inne på samma spår som Trost då hon menar att begreppet giltighet får en annan innebörd då kvalitativa undersökningar inte kan dra slutsatser som gäller för en större grupp individer. Det handlar då istället om i vilken mån data och resultat speglar källan och samtidigt ökar förståelsen av det som undersökts.

Jag har utgått från mitt syfte och mina frågeställningar när jag skrivit intervjufrågorna, det innebär att jag verkligen har undersökt det som jag haft för avsikt att undersöka. Jag menar att min undersökning är tillförlitlig då mitt material representerar de personer som deltagit, därför anser jag att det speglar källan (Lantz, 2007). Jag har också reflekterat över de etiska aspekterna i relation till hela mitt arbete vilket Trost (2005) anser ökar trovärdigheten. Jag anser att jag genom min analys och mitt resultat har ökat förståelsen för mitt undersökningsområde. Jag har använt diktafon vid de intervjutillfällena då deltagarna godkände det, fyra av fem tillfällen. Det innebär att jag vid bearbetning av materialet har kunnat gå tillbaka för att försäkra mig om att jag uppfattat det som beskrivs rätt. Under mina intervjuer framkommer en beskrivning av hur synen på inflytande kan skilja sig mellan statliga förskolor/skolor och de som drivs av organisationer. Det kan förstås som en indikation på att den syn på barns inflytande som framkommer i mitt resultat inte representerar ett generellt synsätt för lärare i Nepal.

Etiska hänsynstaganden

I mitt examensarbete behöver jag ta hänsyn till de etiska riktlinjer som finns i Nepal och i Sverige. När jag var i Nepal och genomförde mina intervjuer hade jag svårt att få information om vilka etiska riktlinjer som finns i landet. Jag valde därför att hålla mig till de etiska hänsynstaganden som finns i Sverige. I min undersökning har jag använt mig av kvalitativa intervjuer. Jag har förhållit mig till individskyddskravet (Vetenskapsrådet, 2002) för att deltagarnas rättigheter samt mina skyldigheter som forskare ska säkerställas. Individskyddskravet består av fyra övergripande krav (Vetenskapsrådet, 2002), här förklarar jag hur jag förhållit mig till dem.

Informationskravet (Vetenskapsrådet, 2002) innebär att forskaren ska informera alla deltagare om syftet med forskningen och vilka villkor som gäller. Före varje intervju har jag muntligt informerat deltagarna om studien, vad jag velat undersöka och vilken roll de har. *Samtyckeskravet* (Vetenskapsrådet, 2002) går ut på att deltagarna ska ge sitt samtycke till att vara med i studien. Jag har informerat om att det är helt frivilligt och att de kan avbryta sin medverkan när som helst utan negativa konsekvenser för dem. Samtliga intervjupersoner i min studie har gett sitt muntliga samtycke till att delta. *Konfidentialitetskravet* (Vetenskapsrådet, 2002) innebär att jag har tystnadsplikt och inte får dela med mig av materialet till någon annan. Det insamlade materialet ska förvaras så att inte obehöriga kan ta del av det och rapporten ska inte kunna kopplas till personerna som deltar. I redovisningen av mitt resultat använder jag mig av fiktiva namn på personer och platser så att deras identitet inte kan avslöjas. Före varje intervju har jag frågat om deltagarnas godkännande till att spela in intervjun med diktafon. Jag har förklarat syftet med det och att materialet kommer att förstöras när arbetet är slutfört. Vid en av intervjuerna var det en person som inte kände sig bekväm med att bli inspelad och då använde jag bara papper och penna och antecknade det som sades. *Nyttjandekravet* (Vetenskapsrådet, 2002) handlar om att jag inte får använda det material jag fått under forskningen i andra sammanhang än det tilltänkta jag informerat om. När resultatet är klart måste materialet förstöras. Jag har endast använt den information jag fått

i mitt examensarbete och ingen obehörig har fått ta del av det. Intervjuerna kommer att raderas från diktafonen och min dator så fort mitt arbete är godkänt.

Vid varje intervjutillfälle har jag lyft fram möjligheten för deltagarna att ställa frågor till mig före och efter intervjun. Löfdahl (2013) lyfter fram vikten av att inte kränka någon, inte värdera verksamheter eller personer på ett negativt sätt eller blanda in egna åsikter. Hon menar också att man som forskare bör tänka på att de etiska frågorna handlar om hela forskningsprocessen, från valet av frågeställning, urval, metod, genomförande och presentation av resultat (Löfdahl, 2013). Detta har jag varit medveten om och tagit hänsyn till under hela processen med mitt examensarbete.

Resultat och analys

Syftet med min studie är att undersöka hur lärare i Nepal ser på barns inflytande i förskolan. Jag ville också undersöka hur lärare beskriver arbetet med barns inflytande samt förutsättningarna för detta arbete. Jag har gjort detta genom intervjuer med sju lärare med insyn i den nepalesiska förskolan. Här presenterar jag det empiriska material jag samlat in. Jag redogör också för min analys av materialet där jag använt Shiers (2001) delaktighetsmodell. När jag analyserat utifrån modellen har jag utgått från de fem delaktighetsnivåerna. På varje nivå finns tre steg av engagemang och jag har använt de två första stegen som är *öppningar* och *möjligheter*. Det tredje steget kallas *skyldigheter* och uppstår när det finns en policy eller ett styrdokument för hur verksamheten ska arbeta. Då jag inte haft tillgång till läroplaner för alla förskolor har jag inte tagit hänsyn till det tredje steget (Shier, 2001). Efter citat från transkriberingarna sätter jag lärarens namn i parentes. På ett ställe har jag gjort en anteckning i texten för att förtydliga vad personen menar, min anteckning står då inom parentes. De citat som är på engelska har jag förklarat på svenska.

Med mina frågeställningar som utgångspunkt har jag delat in resultatet i kategorier. Varje kategori är i sin tur indelad i underrubriker utifrån de teman jag hittat i materialet. Rubrikerna ser ut på följande sätt:

Lärares syn på barns inflytande i förskolan

- Vikten av barns inflytande
- Inflytande som ett verktyg för barns utveckling
- Gränser för barns inflytande

Lärares arbete med barns inflytande i förskolan

- Inflytande i val av aktiviteter
- Inflytande över sin tillvaro

Förutsättningar för lärares arbete med barns inflytande i förskolan

- Lärares syn på barn
- Hinder för lärares arbete med barns inflytande
- Förändringar som kan skapa större möjligheter för arbetet med barns inflytande

Lärares syn på barns inflytande i förskolan

Vikten av barns inflytande

Under intervjuerna frågade jag lärarna om deras syn på barns inflytande i förskolan och samtliga lärare anser att barns inflytande är viktigt. Kunchen förklarar varför han tycker att barns inflytande är betydelsefullt:

I don't force any of my ideas and say "this is the perfect idea". Because I have learned... Maybe it doesn't fit. Maybe it fit some other student. To invite their ideas and invite their involvement, this is absolutely important. Even if we have to change the idea. (Kunchen)

Jag tvingar inte på någon annan mina idéer, säger Kunchen i citatet ovan. Det som passar en person kanske inte passar för någon annan. Han menar att bjuda in barnens idéer och låta dem bli involverade är mycket viktigt, även om vi måste ändra vår egen idé. Det skulle kunna förstås som

att Kunchen uttrycker en vilja att lärare ska vara mer flexibla med sin planering av förskolans verksamhet och bjuda in barnen och låta dem påverka. Om läraren har en planerad aktivitet och upptäcker att barnen just den dagen visar intresse för något annat kan läraren välja att ändra sin idé och byta ut den planerade aktiviteten mot något som passar barnens intresse. Utifrån Shiers (2001) delaktighetsmodell kan det synsätt Kunchen beskriver tolkas som att barnens åsikter tas hänsyn till, så som det beskrivs i nivå tre. Detta arbetssätt kan förstås som att de vuxna vill och kan beakta barns tankar och idéer när de fattar beslut om aktiviteter i verksamheten (Shiers, 2001). När Kunchen säger att en idé inte kan passa alla skulle det kunna förstås som att han menar att barn är olika och det är viktigt att se till varje individ.

När jag under intervjun med Ylva frågar vad barns inflytande innebär för henne svarar hon att det handlar om att se barn och verkligen lyssna på dem. Om vi försöker kommunicera med barnen och tar det de säger på allvar har de en möjlighet att påverka, säger hon. Under intervjun med Kamala och Jalus uttrycker de att barns inflytande är viktigt. Båda två anser att som lärare har de ett ansvar att lyssna till och respektera barns åsikter. Även dessa uttalanden kan utifrån nivå tre i Shiers (2001) delaktighetsmodell ses som att vuxna tar hänsyn till barns synpunkter.

Både Sumina, Amita och Yamuna menar att barns inflytande är viktigt för lärandet i den mening att barn lär sig mer om de får göra något de är intresserade av. Amita säger att när barnen får välja aktivitet vill de gärna måla och rita. När de gör något de själva valt lär de sig mer och gör det mer noggrant, menar hon. Sumina har en liknande tanke men hon anser att lärare behöver skapa ett intresse hos barnen för att de ska vilja delta i aktiviteter, och när barnen har intresset lär de sig mer. Här syns en skillnad mellan det Amita säger då hon vill låta barnen följa sitt intresse och Sumina som vill skapa ett intresse hos barnen. Sumina säger också att barns inflytande i förskolan är viktigt för att barnen måste få tid till att göra det de själva vill och det är viktigt för att de ska må bra, säger hon. Även Kunchen förklarar att det är viktigt att låta barn följa sitt intresse. En tolkning är att Kunchen menar att när barn följer sitt intresse skapas ett engagemang hos barnen vilket i sin tur kan leda till lärandesituationer. Kunchen tror dock att barn i Nepal lär sig mer i det dagliga livet än de gör i förskolan. De möter många utmaningar som de ofta får lösa på egen hand, då vuxna inte alltid är närvarande. Han berättar om en situation han observerat som inte skedde i förskolan utan i barnens hemmiljö:

Sometimes they get help, sometimes they have to think by themselves and solve things. And this I think is very interesting for me, very interesting. Once it was, they were making kites, and how they make kites, it was so amazing you see. They were just helping each other. They brake some broom and then bring sticks. And then you know, where can they get a string? And then they had to think "Hm where could we get that". They have to think! This is all education! Everything is not ready there you see, not in a package. (Kunchen)

Kunchen berättar i citatet ovan att ibland får barnen hjälp av vuxna, ibland får de tänka själva och lösa situationer. Detta är väldigt intressant, säger Kunchen. En gång såg han barn som gjorde drakar och han tyckte det var fantastiskt hur de hjälpte varandra. De hade sönder några kvastar och hämtade pinnar. Sedan behövde de snören och de fick fundera på hur de skulle skaffa det. Detta är utbildning! Det är inget som kommer i ett färdigt paket, säger Kunchen. Detta exempel kan ses som en situation där barnen utövar sitt intresse. Nu utspelade sig denna situation utanför förskolan, men den skulle lika gärna kunnat ta plats i förskolan. En tolkning är att det viktiga då hade varit att ge barnen inflytande genom att låta dem fortsätta ägna sig åt det de är intresserade av, att bygga drakar i det här fallet, och inte försöka avbryta med en vuxenplanerad aktivitet. Att låta barn utöva sina intressen, som Amita, Sumina och Kunchen diskuterar ovan, kan utifrån delaktighetsmodellens nivå tre (Shier, 2001) ses som att barns idéer och åsikter beaktas.

Inflytande som ett verktyg för barns utveckling

Under intervjuerna ställdes frågan om vad barn kan lära sig genom att få möjlighet till inflytande. Kamala, Ylva och Kunchen beskriver ett synsätt där barnen genom att få inflytande kan utveckla sitt självförtroende, ta egna initiativ och bli mer självmedvetna. En sådan utveckling hos barnen skulle kunna skapa större möjligheter för barns inflytande. Shier (2001) skriver att det kan finnas många orsaker till att barn inte självmant uttrycker sina åsikter till vuxna. Det kan till exempel handla om dåligt självförtroende, att barnen inte litar på de vuxna eller att de tidigare har varit med om att vuxna inte lyssnar när de försöker uttrycka sig (Shier, 2001). Att se inflytande som en del av barns utveckling, som lärarna i min studie beskriver, kan skapa ökade möjligheter för barns inflytande, då det öppnar upp för barns möjligheter att uttrycka sig. Inflytande skulle alltså kunna ses som ett verktyg för barns utveckling.

När Kamala får frågan om vad barn kan lära sig genom att få möjlighet till inflytande berättar hon om hur de vill få barnen att lära känna sig själva. Lärarna ställer frågor för att barnen ska reflektera över sådant som: Vem är jag? Vad förtjänar jag? Vad tycker jag om? Vad tycker jag inte om? De pratar mycket med barnen i alla olika situationer på förskolan. Det skulle kunna ses som ett sätt att göra barnen medvetna om sina rättigheter och stärka sin självkänsla, vilket i sin tur kan leda till ökad möjlighet till inflytande (Shier, 2001). Kamala fortsätter berätta hur de pratar med barnen:

We talk while they eat, about the food, like about the nutrients, like junk food and things. While they play we talk about that, while they come inside we talk about that, about the relations, about the study, about everything. So I think they learn a lot. (Kamala)

Kamala säger i citatet att de pratar med barnen medan de äter, om maten, näringsämnen, skräpmat med mera. Under tiden barnen leker pratar de om det de gör, om relationer, om lärandet och om allt som sker i verksamheten. Kamala tror att barnen lär sig mycket genom detta. En möjlig tolkning är att genom att lärarna kommunicerar med barnen om det som sker i förskolan ges barnen möjlighet att uttrycka sig och får på så vis större möjlighet till inflytande. Detta kan med hjälp av Shiers (2001) modell förstås som att de vuxna hjälper barn att föra fram sina åsikter, vilket beskrivs på nivå två.

I intervjun med Ylva berättar hon att föräldrarna till barnen på Namaste Pre-Primary School har varit väldigt tillbakadragna och inte tagit för sig. Många av dem har inte haft möjlighet att gå i skolan. Hon tror att nu när barnen får utbildning kan de se att det hänger ihop med att få större möjligheter att påverka sitt eget liv. När barnen får inflytande i förskolan får de större självförtroende.

Jag tror att det skulle vara väldigt bra för de här barnen att få mer luft under vingarna och veta att dom... känna att dom kan påverka sitt liv. Jag tror att de kan få självförtroende och känna att saker och ting är möjligt. De kan växa och känna initiativ. (Ylva)

Ylva förklarar att många av barnens föräldrar har begränsad erfarenhet av att kunna påverka sitt liv. Barnen som nu till viss del har den möjligheten, att få vara delaktiga och ha inflytande över sin vardag i förskolan, kan formas till människor med större självförtroende, som tar för sig mer i livet, menar Ylva. Hon tror att barn kan lära sig en hel del av att få möjlighet till inflytande, de kan utveckla sina egna tankar och önskingar och känna att de kan påverka.

Även Kunchen anser att barns inflytande i förskolan är viktigt, här förklarar han varför:

It really awakes their intelligence. If you just tell them what to do they will do that and not anything more. (Kunchen)

Kunchen säger i citatet att det väcker deras intelligens. Om du bara säger åt barn vad de ska göra, kommer de göra det och ingenting mer, säger han. Både Ylva och Kunchen menar här att inflytande i förskolan är viktigt för barns utveckling. Självkänslan blir starkare och barnen lär sig att ta egna initiativ och vara kreativa. Enligt Shier (2001) kan en sådan utveckling leda till ökad möjlighet för barns inflytande då det skapas vilja och mod till att uttrycka sig. Övriga lärare uttrycker ingenting om barns inflytande som en del i barns utveckling.

Gränser för barns inflytande

När jag frågar om barns inflytande i förskolan är viktigt svarar Amita och Ylva ja, men till en viss gräns. Amita tycker att barns inflytande är viktigt vid vissa tillfällen, men inte hela tiden. Hon säger att om barnen alltid får välja vad de vill göra kommer de aldrig ur sin bekvämlighets-zon. Om de får för mycket inflytande och alltid får bestämma kan de bli bortskämda. Det är bra att ge barnen frihet men man måste också sätta gränser, säger Amita. Hon poängterar dock att det är viktigt att förklara varför man sätter gränser och varför man säger nej. Detta kan förstås med hjälp av delaktighetsmodellen där Shier (2001) skriver på nivå tre att barnen ska få en förklaring när deras önskemål inte kan tillgodoses. Amita säger att om barnen får för mycket inflytande finns en risk att de tar allting för givet. Ylva tycker att barns inflytande är viktigt men hon är inne på samma spår som Amita. Hon tror att det kan gå för långt, barnen kan få för mycket som de vill och det kan leda till att de blir bortskämda. Barnen måste lära sig att det finns gränser, säger hon. Med hjälp av Shiers (2001) modell kan synen på inflytande som beskrivs ovan förstås som att lärarna i vissa situationer inte ger barn stöd att uttrycka sig eller visar vilja att lyssna till barns åsikter.

Ylva förklarar också en annan aspekt som handlar om gränser för inflytande:

Sen tycker jag att man behöver inte hela tiden fråga barnen ”Vad vill du?” för de har kanske en mindre erfarenhet, och man kan ställa dem i en svår situation där de inte har förmågan att välja. (Ylva)

Shier (2001) lyfter det som Ylva diskuterar i citatet ovan, då han menar att inflytande ska ske på barnens nivå och de ska få det stöd som behövs. Barn ska inte tvingas på inflytande de inte vill ha eller är redo för (Shier, 2001). Övriga lärare nämner ingenting om gränser för barns inflytande.

Lärares arbete med barns inflytande i förskolan

Inflytande i val av aktiviteter

När jag frågar lärarna om hur de arbetar med barns inflytande i förskolan berättar Kunchen, Sumina, Amita, Kamala och Jalus om situationer där barnen har inflytande över vad de ska leka i förskolan och vilka aktiviteter de ska göra. De säger att barnen tillfrågas om vad de vill göra och har chans att vid vissa tillfällen bestämma själva vad de vill leka. Kunchen berättar om en förskola han besökt där barnen har inflytande över detta:

I visited one preschool. And there, there I think the teachers are also discussing with the children. They ask “Okey, what do you want to do tomorrow?” They plan for the first period and the second period,

and the third period is free. "What you like to do?" Then the children have some sort of right to say "I want to do this" and then they get quite a lot of freedom. (Kunchen)

Kunchen berättar i citatet att på en förskola han besökt diskuterar lärarna med barnen och frågar vad de vill göra nästa dag. Lärarna planerar för en del av dagen och lämnar en del öppen och där kan barnen vara med och bestämma vad de ska göra. Sumina arbetar på ett liknande sätt, här berättar hon om hur hon som lärare tänker i mötet med barnen:

When I'm going like in the classroom I'm not going like "You have to write, you have to do like this and you have to do this", I'm not going like this. I'm going like "What would you like to do today?". They say "I would like to do writing today, I would like to do drawing today, I would like to do dancing". (Sumina)

När Sumina går in i klassrummet säger hon inte till barnen att de måste göra olika saker, förklarar hon i citatet. Istället frågar hon dem vad de skulle vilja göra och barnen räknar upp olika aktiviteter som att skriva, rita och dansa. Med hjälp av Shiers delaktighetsmodell (2001) kan de här situationerna förstås utifrån nivå två, vilket innebär att vuxna hjälper barn att föra fram sina åsikter (Shier, 2001). Kunchen och Sumina berättar att lärarna diskuterar med barnen och ställer frågor till dem, de får på det viset stöd i att vilja och våga uttrycka sig. Enligt Shier (2001) handlar nivå två om att de vuxna ska möta barnen individuellt. Detta blir synligt i Suminas exempel, hon verkar ha en intention att se till varje individ då hon berättar att barnen vill göra olika saker som att skriva, rita och dansa. Under intervjun med Kamala och Jalus frågar jag om hur de arbetar med barns inflytande. De berättar att på deras förskola har barnen möjlighet att välja om de vill leka inne eller ute och vad de vill leka med.

Amita berättar att på förskolan där hon arbetar planerar de verksamheten både efter styrdokument och barnens intresse. Ibland stjäls tid för att göra aktiviteter som barnen vill göra. Amitas exempel kan förstås med hjälp av nivå tre i delaktighetsmodellen (Shier, 2001) då de tar hänsyn till barnens intresse i planeringen av verksamheten. De vuxna lyssnar till barnen och låter till viss del barnens synpunkter vara en avgörande faktor när de fattar beslut. Enligt Shier (2001) måste praktiska möjligheter finnas och det skulle kunna tolkas som att de är begränsade. Då Amita säger att de stjäls tid för sådant barnen vill göra kan det förstås som att det egentligen inte finns möjlighet att följa barnens intressen.

Sumina berättar om en situation där barnen får uttrycka sina åsikter men hon fattar ett beslut som går emot barnens vilja:

Yes, when they are like talk about the sand box, they really want to play with the sand box. They say that every day. "Today we want to play in the sandbox" I say like "No, today we don't play in the sandbox. We are like have to cleaning hands and legs." (Sumina)

Barnen pratar varje dag om sandlådan och de vill gärna leka där, säger Sumina i citatet. Ibland säger hon nej till detta, för att barnen då blir tvungna att tvätta händerna och benen efteråt. Med hjälp av Shiers (2001) delaktighetsmodell kan denna situation förstås utifrån nivå tre eftersom barnen får uttrycka sina synpunkter och Sumina lyssnar på dem men bestämmer att de inte får sin vilja igenom denna gång. Sumina ger barnen en förklaring till varför hon säger nej, som Shier skriver ska göras på nivå tre. Hon tillåter inte att barnen leker i sandlådan för att de blir smutsiga och måste tvätta sig efteråt. Utifrån Shiers (2001) modell skulle detta citat även kunna förstås som att läraren väljer att

inte lyssna till barnen och tar ett beslut utan att ta hänsyn till barnens åsikter. Ylva och Yamuna nämner ingenting specifikt om barns inflytande i val av aktiviteter.

Inflytande över sin tillvaro

När jag under intervjuerna ställde frågan om hur lärarna arbetar med barns inflytande berättade de om hur barnen får inflytande över sin tillvaro på olika sätt. Amita menar att det hon som lärare gör är viktigt och hon vill övertyga barnen att delta. Hon säger även att om det hon gör inte är så viktigt kan hon göra undantag när något barn inte vill vara med. Om barnet inte vill idag så kanske han eller hon vill imorgon istället, förklarar Amita. Detta skulle, utifrån Shiers (2001) modell, kunna förstås som att Amita inte är beredd att ta hänsyn till barns åsikter då hon menar att hon som lärare avgör vad som är viktigt för barnen att delta i.

Kamala berättar hur hon tänker om arbetet med barns inflytande:

Sometimes they don't want to, and they have a right to say that. "Okey, today I don't want to play". "Of course, you can just keep observing", I say. (Kamala)

Kamala säger i citatet att ibland vill barnen inte leka och de har rätt att göra ett val, det är okej att barnen bara tittar på. Hon säger också att de inte alltid vet vad barnen går igenom utanför skolan, hon menar att en del lever i svåra miljöer och därför är det viktigt att lärarna respekterar barnens känslor. De tvingar inte barnen till något utan respekterar deras beslut. Ibland vill barnen berätta om de varit med om något särskilt och då lyssnar lärarna och stöttar barnen, säger Kamala. Det Kamala beskriver här kan förstås utifrån nivå tre i Shiers (2001) modell där barns synpunkter och åsikter tas hänsyn till.

När jag frågar Ylva om barnen på Namaste Pre-Primary School har inflytande över sin tillvaro svarar hon att hon tror att barnen har en viss möjlighet att påverka. Hon berättar om ett exempel:

När de är trötta så lägger de sig och sover. Det är inte som hemma (i svenska förskolor, min anmärkning) att man lägger sig en viss tid, jo det gör de också, de minsta. Men är de trötta där emellan så lägger de sig och sover i nåt hörn. De har inga madrasser eller så utan de knoppar in bara. (Ylva)

I intervjun med Amita och Yamuna berättar de om att barnen själva gör upp regler för sin tillvaro på förskolan. Det kan till exempel handla om hur man ska klä sig och hur man ska ta hand om skolmiljön. Ylva berättar att många av barnen på Namaste Pre-Primary School tycker om att sjunga och dansa, och de kan påverka när de vill göra det. Under dagen händer det att något av barnen börjar sjunga på en sång som alla kan och ofta hänger både läraren och de andra barnen på, säger hon. Ylva berättar också om hur barnen kan vara med och påverka vid matsituationen:

De sträcker upp en finger om de vill ha ris, de sträcker upp två fingrar om de vill ha dhal, och de sträcker upp tre fingrar om de vill ha mer av det som kallas för curry, grönsaker. (Ylva)

I citatet beskriver Ylva hur barnen kan påverka vad de vill äta. Om de vill ha mer av någon maträtt som serveras gör de tecken med fingrarna för att visa vad det är de vill ha mer av. Dessa exempel ovan visar hur barn på olika sätt har inflytande över sin tillvaro, i sådant som rör dem själva. Det handlar till exempel om att välja om de vill vara med och leka eller bara

titta på, när de vill sova och vilken mat de vill äta mer utav. Med hjälp av nivå tre i Shiers (2001) modell kan det förstås som att det finns möjligheter för de vuxna att ta hänsyn till barnen i den mening att de låter dem bestämma själva i dessa situationer. Det skulle kunna tolkas som att rutiner och regler inte styr dagen helt och hållet utan verksamheten kan till viss del anpassas efter barnen. Varken Jalus, Kunchen eller Sumina tar upp något angående barns inflytande över sin tillvaro.

Förutsättningar för lärares arbete med barns inflytande i förskolan

Lärares syn på barn

Under intervjun med Sumina ställde jag frågan om vilka möjligheter hon ser i arbetet med barns inflytande. Hon berättar då om sin syn på barn och lärande:

Kids are not always learning from the teacher, they are also teaching us something. They are like doing something busy. Sometimes they are playing Lego, and they are making something. I don't know, like airplane like this. They are doing sort of new things, even we don't know. (Sumina)

Det är inte bara vi lärare som lär barnen, utan barnen kan också lära oss något, säger Sumina i citatet. Hon berättar att ibland är barnen väldigt upptagna med att bygga Lego, flygplan till exempel. De bygger på helt nya sätt som inte lärarna har sett förut. Suminas kommentar kan förstås som att barnen har andra kunskaper än vuxna, därför kan barn och vuxna lära av varandra. Att arbeta utifrån det synsätt Sumina beskriver kan skapa möjligheter att följa barns intressen då lärarna är öppna och mottagliga för att se och ta tillvara på barns intentioner och kompetenser. Med hjälp av nivå tre i Shiers (2001) modell kan Suminas synsätt tolkas som att hon är beredd att ta hänsyn till barns åsikter, då hon ser dem som viktiga.

Hinder för lärares arbete med barns inflytande

I mina intervjuer framkommer beskrivningar av hur barns möjligheter till inflytande kan se ut och vilka skillnader som finns mellan olika förskolor i Nepal. Jag ställde inga frågor om just skillnaden mellan olika förskolor utan det var något lärarna själva tog upp. Kunchen, Kamala, Jalus och Ylva berättar om sina uppfattningar och menar att ofta har barnen betydligt mer inflytande i förskolor som drivs av organisationer än vad de har i de statliga förskolorna. Lärares barnsyn och förhållningssätt lyfts fram som faktorer som kan hindra barns möjligheter till inflytande. På frågan om barn i nepalesiska förskolor har inflytande svarar Kunchen:

I think it depends upon the school, you know. In some schools they might have some involvement of the children, maybe. But mostly it is quite close to traditionally education, they are not so much involved. (Kunchen)

Kunchen säger i citatet att barns möjligheter till inflytande beror på skolan, i en del skolor involveras barnen. Det vanligaste är ändå traditionell undervisning där barnen inte är så involverade, menar han. En tolkning är att lärares syn på barn och lärande kan ses som ett hinder för barns inflytande, i den traditionella undervisning Kunchen berättar om. Ylva säger att hon har sett statliga skolor där barnen har mycket lite inflytande. Lärarna i de här skolorna är auktoritära och barnen lär sig att upprepa saker utantill. Kamala berättar att barnen i statliga förskolor har nästan

inget inflytande alls, de lär sig att kopiera det lärarna gör. Hon menar att barnen lär sig av tvång, för att slippa straff. De förstår inte sammanhanget och därför glömmen de lätt bort det de lärt sig, förklarar Kamala. Det Ylva och Kamala berättar om här kan beskrivas som en barnsyn som hindrar barns möjligheter till inflytande.

Kunchen berättar om sin syn på vissa lärares förhållningssätt:

Some teachers are quite rigid. They have their own way of teaching, you see. They say this “You do this, don’t do anything more”. They make the children like robots. That is quite common in Nepal and also in Tibet and also in India, you see. In Asia it’s quite common. (Kunchen)

Kunchen säger att vissa lärare är väldigt stela, de har sitt eget sätt att undervisa. De vill att barnen ska göra endast det de blir tillsagda och formar dem som robotar. Detta är vanligt i Nepal, Tibet, Indien och hela Asien, säger han. Det förhållningssätt Kunchen beskriver skulle kunna ses som ett hinder för barns möjligheter till inflytande, då barnen verkar ha mycket liten möjlighet att uttrycka sina åsikter. Det arbetssätt som Kunchen, Ylva och Kamala berättar om här verkar inte uppfylla kraven för den lägsta nivån i Shiers (2001) delaktighetsmodell. Barnen har mycket små möjligheter till inflytande och de vuxna verkar inte ha någon vilja att lyssna till barns tankar och synpunkter (Shier, 2001). Lärarnas beskrivningar av undervisningen i statliga förskolor/skolor skulle kunna ses som en indikation på att den syn på barns inflytande som i övrigt framkommer i mitt resultat inte är en syn som finns generellt bland lärare i Nepal.

När Ylva får frågan om vilka hinder som kan finnas för barns inflytande räknar hon upp stora barngrupper, brist på material och brist på tid. Shier (2001) menar i sin modell att vuxnas tid för lyssnande och en lugn miljö är avgörande faktorer för om barn blir lyssnade till eller inte. Hon nämner också lärares brist på utbildning som ett hinder. Sumina har utbildning men de andra lärarna på Namaste Pre-Primary School har ingen utbildning, säger Ylva. Shier (2001) menar att lärares kunskaper och färdigheter är avgörande för barns möjligheter till inflytande. Under intervjun med Sumina frågade jag vilka hinder hon ser i lärares arbete med barns inflytande. Hon svarar att det finns svårigheter och hinder i varje arbete men hon vill fokusera på glädjen och försöka se möjligheter istället. Amita och Yamuna nämner inga särskilda hinder för arbetet med barns inflytande.

Förändringar som kan skapa större möjligheter för arbetet med barns inflytande

Jag ställde frågan om vad lärarna skulle vilja förändra för att skapa större möjligheter för barns inflytande i förskolan. Ylva skulle vilja påverka lärarna på Namaste Pre-Primary School mer när det gäller pedagogik och planering. Hon tror att lärarna där skulle tjäna på om de kunde planera verksamheten lite mer. Kunchen menar att utbildningssystemet i Nepal behöver förbättras, så här säger han:

First thing teachers should get an education, and then also good training. And also learn teaching skills and techniques. (Kunchen)

Kunchen menar i citatet att först och främst borde lärare få en utbildning och bra praktisk träning. De borde också få lära sig pedagogiska tekniker, säger han. Shier (2001) lyfter i sin modell fram vuxnas kunskaper, färdigheter och arbetssätt som viktiga faktorer för hur barns möjligheter till

inflytande ser ut. Modellen (Shier, 2001) beskriver på nivå två att den vuxne bör ha tillgång till idéer, lekar och aktiviteter som stöd för barn att uttrycka sina åsikter. Detta kan kopplas till det Ylva nämner om pedagogik och planering samt Kunchens önskan om att lärare får lära sig pedagogiska tekniker. Det skulle kunna ses som att när lärare får utbildning i pedagogik får de tillgång till kunskap om hur de kan stötta barn i att uttrycka sig. Lärares utbildning skulle alltså kunna påverka barns möjligheter till inflytande. Sumina kommer inte på något hon vill förändra. Övriga lärare berättar om hur de vill förändra situationen i förskolan men de nämner ingenting som har med barns inflytande att göra.

Sammanfattning

Syftet med min studie är att undersöka hur lärare i Nepal ser på barns inflytande i förskolan. Jag ville också undersöka hur lärare beskriver arbetet med barns inflytande samt förutsättningarna för detta arbete.

Min första frågeställning handlar om lärares syn på barns inflytande i förskola. Resultatet visar att lärarna i min studie ser barns inflytande i förskolan som betydelsefullt. Om barnen får välja aktiviteter och göra något de är intresserade av blir de enligt lärarna mer noggranna, engagerade och lär sig mer. Resultatet visar att tre av lärarna anser att det är viktigt att se och lyssna till barnen och respektera deras åsikter. En lärare lyfter också vikten av att se till varje individ och anpassa verksamheten efter barnen. Flera av lärarna menar att barnen kan utveckla sin självkänsla och våga ta mer initiativ om de får inflytande i förskolan. Två av lärarna menar dock att barns inflytande inte får gå för långt, utan det är viktigt att det sker på barnens nivå och att vuxna sätter gränser.

Min andra frågeställning handlar hur lärare beskriver arbetet med barns inflytande i förskolan. Lärarna beskriver att arbetet med barns inflytande tar sig ofta uttryck i att barnen får välja vad de vill leka och vilka aktiviteter de vill göra. En av lärarna berättar att hon till viss del planerar verksamheten efter barnens intressen. Lärarna nämner flera exempel där barnen har inflytande över sin tillvaro. Barnen får bestämma över sådant som rör dem själva till exempel om de vill vara med i aktiviteter eller bara titta på, när de vill sova och vilken mat de vill äta mer av.

Min tredje frågeställning handlar om hur lärare beskriver förutsättningar för arbetet med barns inflytande. Resultatet visar på olika förutsättningar som kan påverka arbetet med barns inflytande. En av lärarna förklarar att synen på barn kan vara en möjlighet i arbetet. Lärarna berättar också om faktorer som kan hindra arbetet med barns inflytande. Det kan till exempel handla om lärares barnsyn och förhållningssätt, men även stora barngrupper, brist på material, brist på tid och brist på utbildning hos lärarna. Lärarna beskriver också hur synen på inflytande kan skilja sig mellan statliga förskolor/skolor och de som drivs av organisationer, vilket kan tolkas som att det synsätt som i övrigt lyfts fram i mitt resultat inte gäller generellt för lärare i Nepal. För att öka barns möjligheter till inflytande lyfts en önskan om att lärare i Nepals förskolor borde få mer utbildning och praktisk träning.

Shiers (2001) delaktighetsmodell har hjälpt mig att få syn på att lärarnas arbete kan förstås utifrån tre olika nivåer av inflytande. Barnen blir lyssnade till, de får stöd i att uttrycka sig och barnens åsikter tas hänsyn till. Delar av resultatet kan dock förstås som att barn inte blir lyssnade till.

Diskussion

I resultatdiskussionen diskuterar jag mitt resultat i relation till mina frågeställningar och kopplar det till tidigare forskning samt i viss mån de nepalesiska styrdokument jag har tillgång till. I metoddiskussionen reflekterar jag över utförandet av mitt arbete. Efter det presenterar jag mina slutsatser, skriver om vilken relation studien har till förskolläraryrket och avslutningsvis presenteras förslag på vidare forskning.

Resultatdiskussion

Mitt syfte är att undersöka hur lärare i Nepal ser på barns inflytande i förskolan. Jag ville också undersöka hur lärare beskriver arbetet med barns inflytande samt förutsättningarna för detta arbete. Mina frågeställningar är:

- ⤴ Hur ser lärare i Nepal på barns inflytande i förskolan?
- ⤴ Hur beskriver lärare arbetet med barns inflytande i förskolan?
- ⤴ Vilka förutsättningar beskriver lärare för arbetet med barns inflytande i förskolan?

Lärares syn på barns inflytande i förskolan

Utifrån denna frågeställning kunde jag urskilja tre teman: *Vikten av barns inflytande*, *Inflytande som ett verktyg för barns utveckling*, och *Gränser för barns inflytande*.

I mitt resultat blir det tydligt att lärarna tycker att barns inflytande i förskolan är viktigt. En syn som lärarna beskriver är att när barn får utöva inflytande och göra något de är intresserade av får det positiva effekter. Det kan till exempel handla om att barnen blir mer noggranna och engagerade i det de gör och att de mår bättre när de får göra något de tycker om. Här syns en koppling mellan det lärarna säger och Arnérs (2006) studie. Hennes resultat visar att barns inflytande kan ha positiva effekter på barngruppen då barnen blir mer koncentrerade, kreativa och inspirerade och det skapar ett större lugn. Vidare menar några av lärarna i min studie att barns inflytande handlar bland annat om att se barnen, lyssna till dem och respektera deras synpunkter. Detta synsätt kan kopplas till Johannesen & Sandviks (2009) beskrivning där delaktighet och inflytande förklaras som en gemenskap där alla deltagare lyssnar och respekterar varandra.

En av lärarna lyfter det faktum att alla människor är olika och anser att det är viktigt att se till varje individ. Detta är något Ribaeus (2014) och Westlund (2011) tar upp i sina studier där de diskuterar inflytande i relation till individen och gruppen. Resultatet i Ribaeus (2014) studie visar att dagens förskola har ett stort fokus på individen. Barn sätter ofta sig själva i första rummet och individuella val är mer förekommande än gemensamma val. Att fokusera mer på att lyssna och samarbeta med andra ses därför som ett viktigt arbete (Ribaeus, 2014). Westlund (2011) skriver att arbetet med barns inflytande handlar inte om att alla ska göra likadant men alla ska dock behandlas likvärdigt. Hon ställer sig frågan om det är rättvist att ge barn olika möjligheter till inflytande eller om alla ska behandlas lika, här finns ett dilemma om hur olikheter bör behandlas (Westlund, 2011). Även Åberg & Lenz Taguchi (2005) diskuterar rättvisa och menar att alla barn ska lyftas fram men det behöver inte ske på exakt samma vis. Rättvisa kan vara att göra på olika sätt, vid olika tillfällen och med olika barn. Det viktiga är att det sker på ett medvetet sätt (Åberg & Lenz Taguchi, 2005).

I min studie beskrivs ett synsätt där inflytande kan ses som ett verktyg för barns utveckling. Lärarna menar att barns möjligheter till inflytande kan utveckla deras självkänsla och skapa en känsla av att kunna påverka. Westlund (2011) skriver i sin studie att barns individuella utveckling är en viktig del

i arbetet med barns inflytande, men fokus ska ligga på hur verksamheten kan möjliggöra barns inflytande. Shier (2001) nämner några orsaker till att barn inte vill eller vågar uttrycka sina åsikter, det kan bland annat handla om dåligt självförtroende. Min tolkning är att om barn ges möjligheter till inflytande kan det skapa en positiv spiral då deras självkänsla stärks och de utvecklar förmågan att uttrycka sina tankar och känslor och får på så vis ännu större möjlighet till inflytande. Dock har alltid pedagogerna en maktposition i förskolan och de avgör om barn kan utöva inflytande eller inte (Westlund, 2011). Åberg & Lenz Taguchi (2005) är inne på samma spår då de menar att vuxna har alltid makten och ansvaret för vad barn har möjlighet till. I mitt resultat framkommer att lärarna anser att barn kan lära sig en hel del av att ges möjlighet till inflytande. I läroplanen för Namaste Pre-Primary School blir det tydligt att fokus ligger på barnens lärande. Det står bland annat att barnen ska lära sig att uttrycka tankar och behov på olika sätt, till exempel verbalt eller genom lek, bild, musik och dans. Med hjälp av nivå två i Shiers delaktighetsmodell (2001) skulle läroplanen kunna tolkas som att barnen får stöd i att uttrycka sig genom till exempel lekar eller aktiviteter. Denna läroplan fokuserar på barnens lärande och tar inte upp lärarens roll. Därför syns inte det som Shier (2001) uttrycker på nivå ett i sin modell, att vuxna ska lyssna till barns åsikter.

En av lärarna förklarar hur de pratar med barnen under dagen i förskolan och menar att barnen lär sig mycket genom detta. Det skulle kunna ses som ett sätt att ge barnen stöd i att uttrycka sig, men det skulle också kunna ses som ett sätt för läraren att förmedla sina åsikter eller kunskaper till barnen. Johansson (2003) diskuterar i sin bok kommunikativa möten i förskolan och menar att hur kommunikationen mellan vuxna och barn sker påverkas av hur barnen bemöts i samtalet. I boken beskrivs en skillnad mellan ömsesidiga samtal som sker i samspel mellan barn och vuxna och begränsande kommunikation som ofta består av instruktioner från vuxna och syftar till barns lärande (Johansson, 2003). Jag tolkar det som att på vilket sätt kommunikationen sker och hur samtalet ser ut är avgörande för barns möjligheter till inflytande. Även Arnér (2009) tar upp kommunikation och skriver att genom att prata med barnen om det som sker i förskolan kan man få förståelse för barns perspektiv. Hon menar också att om barn ska kunna utöva inflytande i förskolan bör pedagoger kunna närma sig barns perspektiv. Åberg & Lenz Taguchi (2005) lyfter en liknande aspekt de ser som viktigt för barns inflytande. De beskriver något som kallas hörstyrka. Det handlar inte bara om att lyssna till barn, utan att nyfiket och medvetet lyssna med både ögon och öron. Jag tolkar det som att hörstyrka kan vara en viktig egenskap i arbetet med att närma sig barns perspektiv och alltså även en viktig del i arbetet med barns inflytande.

Två av lärarna i min studie anser att barns inflytande i förskolan är viktigt men att det kan gå för långt. Båda uttrycker att det är viktigt att sätta gränser annars finns en risk att barnen blir bortskämda. Det skulle utifrån Johanssons (2003) bok kunna förstås som att lärarna menar att vuxna vet bättre och de utgår från sin syn om vad som är bra för barnen. Min tolkning är dock att när lärarna säger att barns inflytande kan gå för långt menar de att barn inte alltid ska få bestämma. Johannesen & Sandvik (2009) skriver att inflytande i förskolan handlar inte om att barnen ska bestämma och alltid få sin vilja igenom. Istället handlar det om att barn och vuxna tillsammans ska skapa ett klimat där alla får möjlighet att uttrycka sina åsikter och bli respekterade. Med utgångspunkt i Johannesens & Sandviks ovanstående beskrivning skulle lärarnas uttalanden kunna förstås som att de har en annan uppfattning om vad barns inflytande innebär snarare än att de är ovilliga att lyssna till barn och respektera deras åsikter. Här blir det tydligt att barns inflytande är ett mångtydigt begrepp som kan tolkas på olika sätt, vilket jag förklarar i min forsknings- och litteraturgenomgång.

I min studie uttrycker en lärare att barn kan hamna i situationer där de inte har förmåga att välja. Här syns en koppling till Ribaeus studie (2014) som tar upp att inflytande inte får bli en belastning för barnet. Vuxna har alltid det yttersta ansvaret och inflytandet ska ske utifrån barnets nivå. Även Shier (2001) lyfter detta i sin delaktighetsmodell. Lärarens uttalande kan också förstås i relation till artikel 12.1 i FN:s konvention om barnets rättigheter (UNICEF Sverige, 2009) som menar att barns åsikter ska ges betydelse utifrån hur gamla och hur mogna barnen är.

Lärares arbete med barns inflytande i förskolan

Utifrån denna frågeställning kunde jag urskilja två teman: *Inflytande i val av aktiviteter* och *Inflytande över sin tillvaro*.

I min studie beskrivs att en stor del av lärarnas arbete med barns inflytande handlar om att barnen får välja aktiviteter själva. Enligt Westlunds (2011) studie är detta det vanligaste sättet för barn att få inflytande. Hon nämner andra sätt som att barnen ges förslag eller valmöjligheter från de vuxna. Det kan också handla om att barnen delas upp i mindre grupper för att få större chans att göra sina röster hörda eller att pedagogerna planerar verksamheten efter barnens intressen (Westlund, 2011). Det sistnämnda förekommer i mitt resultat när en av lärarna berättar att hon ibland utgår från både styrdokumentet och barns intressen när hon lägger upp planer för verksamheten. Samma lärare förklarar också att de ibland stjälar tid för att göra aktiviteter som barnen vill göra. Att de blir tvungna att stjäla tid kan förstås som att egentligen finns inte utrymme för att följa barnens intressen, men ibland gör lärarna det ändå. Lärares beskrivning av sitt arbetssätt kan kopplas till den läroplan jag fick av Namaste Pre-Primary School. Läroplanen är mycket välplanerad och har lite utrymme för improvisation. Varje termin har en utförlig beskrivning för vilka ämnen som ska tas upp och det kan uppfattas som problematiskt för lärarna att följa denna plan och samtidigt ta hänsyn till barnens intressen. En tolkning är att läroplanen är så utförlig för att många lärare är utbildade och de behöver en planering för att veta precis vad de ska göra i barngruppen. Både läraren som stjälar tid för barnens intressen och läroplanen för Namaste Pre-Primary School kan förstås i relation till Ribaeus (2014) studie om inflytande som visar att för mycket planerade aktiviteter ger mindre utrymme för att följa barnens intressen. Jag tolkar det som att i båda exemplen finns begränsat utrymme för att följa barns intressen på grund av planerade aktiviteter.

Ribaeus (2014) diskuterar i sin studie barns möjligheter till inflytande och ställer sig frågan vad reellt inflytande egentligen innebär. Handlar det om att välja aktivitet eller handlar det om något mer? Hennes studie visar att reellt inflytande kan till exempel handla om att barnens intressen syns i planeringen av förskolans verksamhet. Som jag skrev tidigare berättar en av lärarna i min studie att hon till viss del utgår från barnens intressen när det gäller planeringen i förskolan. Det skulle alltså enligt Ribaeus (2014) kunna ses som att barnen får reellt inflytande. Enligt min uppfattning verkar det dock inte vanligt förekommande att arbetet med barns inflytande handlar om att utgå från barnens intressen i planering av verksamheten.

Delar av mitt resultat kan tolkas som att lärarna i vissa situationer ger barnen begränsade möjligheter till inflytande. Ett exempel är en lärare som berättar att ibland nekar hon barnen att leka i sandlådan för att de blir smutsiga och måste tvätta sig efteråt. Det skulle kunna förstås som att läraren säger nej av bekvämlighetsskäl, hon vill slippa den extra ansträngning som krävs när barnen behöver tvätta sig, något som också Arnér (2006) och Ribaeus (2014) tar upp i sina studier. I detta fall är det dock viktigt att tänka på att i Nepal finns inte samma möjligheter att duscha och tvätta kläder som i Sverige, vilket kan vara en förklaring till att läraren säger nej. Ett annat exempel är en lärare som säger att det hon gör i förskolan är viktigt och därför vill hon övertyga barnen att delta. Hennes uttalande kan tolkas som att hon anser att lärandet är viktigare än barns inflytande. Läraren förklarar att om det hon gör inte är så viktigt kan hon låta barnen välja om de vill delta eller inte. Utifrån Johanssons (2003) bok skulle det kunna tolkas som att läraren menar att vuxna vet bättre och ska avgöra vad som är viktigt för barn att delta i. Lärares förhållningssätt kan ses som att hon vill barns bästa, utifrån sitt vuxenperspektiv. Det är inte alls säkert att barnen har samma inställning. Johansson (2003) menar att här uppstår ett dilemma för läraren.

I resultatet av min studie beskriver lärarna också en annan del i arbetet med barns inflytande som innebär att barnen får påverka sådant som rör dem själva, till exempel mat och sömn. Detta kan kopplas till Ribaeus (2014) avhandling då hon skriver att förskollärares arbete med barns inflytande

innebär bland annat att låta dem bestämma över sådant som rör deras tillvaro på förskolan. Det blir även tydligt i Westlunds (2011) studie som beskriver att barnen får påverka individuella beslut som handlar om att kissa, äta, välja kläder och deras privata ägodelar.

I inledningen av mitt arbete uttryckte jag en önskan om förslag på hur man på ett konkret sätt kan arbeta med barns inflytande i förskolan. I mitt resultat kan jag urskilja flera konkreta sätt att arbeta. Det handlar till exempel om att ställa frågor till barnen, ha oplanerad tid där barnen får välja aktiviteter och planera verksamheten efter barnens intressen. Det handlar också om att respektera barns känslor och åsikter samt att låta barnen ta beslut om det som rör dem själva. Allt detta uttrycks även i tidigare studier (Ribaeus, 2014; Westlund, 2011).

Förutsättningar för lärares arbete med barns inflytande i förskolan

Utifrån denna frågeställning kunde jag urskilja tre teman: *Lärares syn på barn*, *Hinder för lärares arbete med barns inflytande* och *Förändringar som kan skapa större möjligheter för arbetet med barns inflytande*.

En av lärarna lyfter fram att det inte bara är vuxna som kan lära barnen utan barnen kan också lära oss något. Hon menar att barn kan ha kunskaper som vuxna saknar. Enligt Johannesen & Sandvik (2009) kan pedagoger som har ett lyssnande förhållningssätt lära sig något när de möter barn och deras tankar och idéer. Det kan tolkas som att denna lärare har ett lyssnande förhållningssätt och hon får på så vis tillgång till barnens synpunkter och tankar om världen (Johannesen & Sandvik, 2009). Det kan också ses som att hon har en syn på barn som medmänniskor med behov, förmågor och intentioner (Johansson, 2003). Jag tolkar det som att hennes syn påverkar de förväntningar hon har på barnen, vilket i sin tur påverkar vilka möjligheter till inflytande hon ger dem. Åberg & Lenz Taguchi (2005) diskuterar samma ämne och menar att kunskapssyn hänger samman med barnsyn. I deras bok beskrivs ett arbetssätt där de som pedagoger i förskolan vill skapa kunskap tillsammans med barnen och sammanhanget de befinner sig i (Åberg & Lenz Taguchi, 2005).

I mitt resultat lyfts flera olika hinder för arbetet med barns inflytande bland annat brist på tid och brist på personal. Andra studier visar ett liknande resultat (Ribaeus, 2014; Westlund, 2011). Just bristen på tid är något även Arnér (2006) tar upp i sin studie. Hon förklarar att förskolans vardag är full av moment som ska hinnas med. Det handlar till exempel om att hålla ordning rent praktiskt, att organisera rutinsituationer och hålla ordning i barngruppen. Arbetet med demokrati och barns inflytande är något som ofta har låg prioritet och som lärarna kan jobba med om det blir tid över, vilket det sällan blir (Arnér, 2006). Ett annat sätt att se det är att barns inflytande inte behöver vara något som arbetas med vid särskilt avsatta tidpunkter utan kan snarare prägla hela verksamheten. Åberg & Lenz Taguchi (2005) beskriver ett demokratiskt arbetssätt där vuxnas barnsyn och förhållningssätt ses som viktigt. Barn ges möjligheter till inflytande genom att de blir lyssnade till och deras åsikter och intressen tas hänsyn till i vardagen och i utformandet av förskolans verksamhet.

Några av lärarna i min studie menar också att lärares barnsyn och förhållningssätt kan hindra barns möjligheter till inflytande. I resultatet framkommer en berättelse om lärare på statliga förskolor som är väldigt stela i sitt arbetssätt och vill forma barn som robotar. En tolkning är att dessa lärare ger barnen mycket lite möjligheter till inflytande och de ser inte barnen som lika viktiga som vuxna. Det kan uppfattas som att dessa lärare har en barnsyn som skiljer sig från den Johansson (2003) beskriver där barn ses som medmänniskor. Enligt Åberg & Lenz Taguchi (2005) styr lärares barnsyn deras förväntningar på barnen och hur de behandlar dem. Det skulle kunna förstås som att lärares barnsyn även påverkar vilka möjligheter till inflytande barn ges. I diskussionen om synen på barn blir det intressant att lyfta en punkt ur det styrdokument som finns för Nepals skolsystem (Ministry of Education & Sports, 2005). Denna punkt citeras i inledningen av mitt arbete och förklarar att utbildningen i landet ska producera medborgare som deltar i och förespråkar den

demokratiska processen (Ministry of Education & Sports, 2005). Ordvalet att *producera medborgare* skulle kunna förstås som ett synsätt där barn ännu inte är fullvärdiga medborgare i det demokratiska samhället utan blir det först när de genomfört sin skolgång eller får rösträtt. En tolkning är att ett sådant synsätt påverkar vilka möjligheter till inflytande barn ges. Johannesen & Sandvik (2009) anser att för att barn ska kunna få inflytande bör de ses som redan fullvärdiga människor och deltagare i samhället. I mitt resultat framkommer beskrivningar av hur barn ges begränsade möjligheter till inflytande i statliga förskolor/skolor. Det kan förstås som en indikation på att den syn på barns inflytande som i övrigt blir synligt i mitt resultat inte gäller generellt för lärare i Nepal.

I resultatet av min studie framkommer förslag på förändringar som skulle kunna ge barnen i Nepal ökade möjligheter till inflytande. I två av intervjuerna lyfts vikten av utbildning och pedagogisk träning för lärare som arbetar i förskolan. Detta kan förstås i relation till Arnér (2006) studie som visar att när pedagoger blir medvetna om sitt förhållningssätt kan deras bemötande gentemot barnen förändras. I relation till detta kan tankar från Åberg & Lenz Taguchi (2005) bli intressanta. Enligt dem handlar arbetet med demokrati, barns delaktighet och inflytande, om reflektion med kollegor i arbetslaget. Att tillsammans fundera, medvetet och regelbundet, över vardagen för att få syn på hur arbetet faktiskt ser ut och hur arbetslaget vill att det ska se ut. I mitt resultat blir det tydligt att lärarna efterfrågar en förändring när det gäller utbildning av lärare i förskolan. Denna förfrågan kan även ses som en önskan om att lärarna ska få mer kunskap om betydelsen av sitt arbetssätt. Shier (2001) skriver i sin modell att lärares kunskaper och förhållningssätt är avgörande för barns möjligheter att bli lyssnade till. En tolkning är att om lärare inom förskolan i Nepal får mer utbildning och pedagogisk träning kan de bli mer medvetna om betydelsen av sitt arbetssätt och förhållningssätt och på så vis kan barnen ges större möjligheter till inflytande.

Min undersökning är genomförd med utgångspunkt i förskolan i Nepal. I inledningen av mitt examensarbete uttrycker jag en förhoppning om att få fram perspektiv på lärares arbete med barns inflytande som skiljer sig från de vi har i Sverige. Jag ser det som en möjlighet att se arbetet med barns inflytande från en annan synvinkel. Många av de tankar och idéer som lyfts i mitt resultat kan kopplas till den tidigare forskning jag presenterat i mitt arbete. Det handlar till exempel om vikten av att se barns perspektiv (Arnér, 2006; Westlund, 2011) och betydelsen av lärares förhållningssätt (Arnér, 2006; Ribaeus, 2014; Westlund, 2011). I mitt resultat fastnade jag dock för ett specifikt uttalande. En av lärarna i min studie berättar om sin syn på arbetet med barns inflytande och uttrycker att hon vill fokusera på möjligheter istället för hinder. I forskningen (Arnér 2006; Ribaeus 2014; Westlund 2011) om arbetet med barns inflytande i förskolan lyfts en mängd olika hinder. Det handlar till exempel om krav från kollegor, brist på personal och brist på tid. Hinder kan vara av större eller mindre karaktär och alla hinder går inte att se förbi. Däremot tolkar jag detta uttalande som att lärares inställning kan vara en avgörande faktor för hur hinder bemöts. Att som lärare fokusera på vilka möjligheter som finns istället för att se hinder skulle kunna underlätta arbetet och öppna upp för fler vägar till barns inflytande. På så vis kan denna lärares synsätt ses som en avgörande faktor i arbetet med barns inflytande. Andra studier pekar på liknande resultat. I Arnér (2006) studie förklaras till exempel att lärare inte vill ge barn utrymme för initiativ på grund av risken att skapa röra och kaos i barngruppen. Både Arnér (2006) och Ribaeus (2014) menar att ibland säger lärare nej av ren bekvämlighet, de vill slippa den stress eller extra ansträngning som kan bli följderna av att ge barn utrymme till initiativ. Detta leder mig återigen tillbaka till att lärares förhållningssätt är avgörande för vilka möjligheter till inflytande barn ges.

Metoddiskussion

I min undersökning har jag använt mig av kvalitativa intervjuer. Det fungerade bra och jag fick mycket information kopplad till mitt syfte och mina frågeställningar. Det finns dock en nackdel med intervjuer då de kan ge ett missvisande resultat. Intervjupersonen kan ge en förskönad bild av

verkligheten eller berätta det han eller hon tror att jag som intervjuare vill höra. Den information jag fått in genom intervjuer kallar Lantz (2007) för självrapporterade data. Lärarna har alltså mer eller mindre medvetet avgjort vad som ska sägas och inte sägas och det avgör hur min data och mitt underlag för slutsatser kommer att se ut. De lärare jag intervjuat och förskolor jag besökt har alla haft koppling till organisationer som samarbetar med människor från Europa. Dessa förskolor är mer eller mindre influerade av pedagogik och arbetssätt från västvärlden. Det hade varit väldigt intressant att intervju lärare som arbetar på en statlig förskola för att få höra vilken syn som finns på barns inflytande där. Tyvärr var detta något jag insåg sent under resan och då räckte inte tiden till för det. Det hade även varit intressant att göra observationer för att se hur lärarna arbetar med barns inflytande i verksamheten. Det hade kunnat ge en bredare bild av verkligheten och på så vis varit ett komplement till mina intervjuer. Jag hade då kunnat jämföra hur lärarna arbetar med deras beskrivning av sitt arbete med barns inflytande.

Vid flera av mina intervjutillfällen var även andra personer närvarande, utöver den intervjuade. Detta kan ha både för- och nackdelar. Vid två tillfällen intervjuades två personer samtidigt. Det kan kännas avslappnande för dem att ha någon att resonera sig fram till svar med och jag upptäckte att ibland skapades en slags diskussion mellan dem, vilket möjligtvis kan ha gett mer utvecklade svar. Enligt Trost (2005) finns flera nackdelar till exempel att personerna kan påverka varandra och en tystlåten person kan lätt överröstas av en mer språksam person. Här uppstår också ett etiskt problem då jag som intervjuare har tystnadsplikt men inte de andra i rummet. De kan berätta för andra vad någon namngiven person sagt eller gjort och det kan användas emot personen i efterhand (Trost, 2005). Jag tänker emellertid att den intervjuade personen faktiskt är medveten om vilka personer som sitter och lyssnar och därför inte uttalar sig om något han eller hon inte vill spridas vidare. Det kan dock vara en begränsning då personen kanske väljer bort att prata om något som hade varit intressant för min undersökning, på grund av att han eller hon inte vill säga det framför de andra. En av intervjupersonerna godkände inte att spelas in med diktafon och vid den intervjun skrev jag istället anteckningar. Som jag beskrivit tidigare skrev jag stödord under intervjun. Direkt efteråt satte jag mig och antecknade allt jag kunde minnas så noggrant som möjligt. Jag är väl medveten om att det är svårt att skriva, lyssna och ställa frågor samtidigt och därför finns risk att jag misstolkat eller inte fått med all information från denna intervjun. I en sådan situation filtreras det som sägs av min förförståelse och mina tolkningar (Lantz, 2007). Det är svårare att ge en rättvis bild av resultatet från intervjun där jag endast fört anteckningar, då materialet består av mina ord och formuleringar istället för intervjupersonernas som i de andra fallen.

Lantz (2007) skriver att det kan vara svårt med öppen intervjuform eftersom stora krav ställs på intervjuaren. Under utfrågningen är det viktigt att komma ihåg intervjuns yttersta syfte och känna av vilka följdfrågor som bör ställas. Jag känner igen mig i detta då jag har väldigt lite erfarenhet av att intervju personer och jag upplevde att det var extra svårt på engelska. Eftersom att engelska varken är mitt eller intervjupersonernas modersmål hade vi ibland svårt att förstå varandra och det blev en del förvirring. Jag upptäckte att jag ibland koncentrerade mig för mycket på att försöka höra och förstå och glömde bort mitt yttersta syfte. När jag i efterhand läser igenom materialet hittar jag flera ställen där jag borde ställt följdfrågor för att få reda på ännu mer, men det blev inte av. Ibland kom inte mitt syfte med frågorna fram och jag fick försöka förklara med andra ord och ge exempel. Detta var något jag inte alls var förberedd på och det var svårt för mig att få fram precis vad jag menade. Jag kan nu i efterhand känna att jag hade velat läsa på betydligt mer om intervjuetodik innan resan men tyvärr fanns inte tid till det.

Jag hade ingen möjlighet att skicka ut informationsbrev till deltagarna. Det berodde dels på att jag gjorde undersökningen i ett för mig främmande land och jag hade svårt att få tag i kontaktuppgifter till intervjupersonerna i förväg. En annan anledning är att innan resan hade jag mycket lite tid för planering och förberedelser. Om jag skulle genomföra en liknande undersökning igen skulle jag vilja vara mer förberedd och dessutom stanna en längre tid i landet för att ha möjlighet att skicka ut informationsbrev och förbereda deltagarna på intervjun. Jag upplevde ändå att mitt sätt att förmedla

information till intervjupersonerna om min studie och om de etiska aspekter jag förhållit mig till fungerade bra. Lärarna verkade ta till sig informationen och gjorde sedan ett aktivt val att medverka i min studie.

Som jag beskrev i metoddelen har genomförandet av mitt examensarbete inte utförts i den ordning som rekommenderas. På grund av min resa till Nepal missade jag introduktionen av kursen och fick genomföra intervjuerna innan jag läst in mig på litteratur och tidigare forskning samt valt teoretiska perspektiv. Detta har möjligen påverkat hur jag formulerat mina intervjufrågor och på så vis även hur resultatet ser ut. I min studie använde jag begreppet inflytande och översatte det till *influence*. Just ordet *influence* skapade en del förvirring och uppfattades av de intervjuade mer som vuxnas inflytande på barn än barns inflytande över sin tillvaro. I intervjuerna fick jag därför lägga till ordet *participation* som betyder delaktighet för att förtydliga vad jag menade. Om jag använt ordet *participation* från början tror jag att lärarna hade fått en annan, kanske tydligare bild av vad jag var ute efter och därför hade resultatet möjligen blivit annorlunda. Hade jag haft tid till att läsa in mig på litteratur och tidigare forskning innan resan hade jag antagligen upptäckt att *participation* är ett vanligare begrepp internationellt och då använt mig av det.

På grund av tidsbrist har jag valt att avgränsa mig till nordisk och framför allt svensk forskning och litteratur. Utifrån denna kontext har jag tagit mig an mitt resultat och den syn på barns inflytande i förskolan som framkommer där. Mitt val av forskning och litteratur påverkar resultatdiskussionen och vilka perspektiv på barns inflytande som blir synliga. Internationell forskning hade möjligen kunnat bidra med andra perspektiv och varit till hjälp för att förstå mitt resultat utifrån en annan synvinkel. Jag anser dock att den forskning och litteratur jag använt mig av är relevant för mitt arbete och har varit till god hjälp för att diskutera mitt resultat utifrån olika infallsvinklar.

Utifrån min undersökning kan jag säga något om hur de lärare jag pratat med ser på och arbetar med barns inflytande i förskolan. Jag kan också berätta om deras uppfattningar kring situationen på olika förskolor i Nepal. Däremot kan jag inte säga något om vilka synsätt och arbetssätt andra lärare har eller hur det ser ut generellt i Nepal. Min studie är genomförd med lärare som har koppling till förskolor som drivs av organisationer. I mitt resultat beskriver lärarna hur synen på inflytande kan skilja sig mellan statliga förskolor/skolor och de som drivs av organisationer, vilket kan ses som en indikation på att den syn på barns inflytande som lyfts fram i mitt resultat inte gäller generellt för lärare i Nepal. Den beskrivning av statliga förskolor som framkommer i mitt resultat kan dock inte ses som en sanning utan endast de intervjuade lärarnas åsikter. Det bör beaktas att lärarna i min studie eventuellt skulle kunna se en vinning i att beskriva statliga förskolor på ett sätt som framhäver deras egen förskola.

Slutsatser och studiens relevans för förskolläraryrket

Mitt syfte är att undersöka hur lärare i Nepal ser på barns inflytande i förskolan. Jag ville också undersöka hur lärare beskriver arbetet med barns inflytande samt förutsättningarna för detta arbete. Med hjälp av Shiers (2001) delaktighetsmodell synliggörs hur lärarna i min studie arbetar med inflytande och delaktighet i flera nivåer. Delar av resultatet jag analyserat kan förstås utifrån nivå ett, två och tre. Det innebär att barn blir lyssnade till, får stöd att uttrycka sig och deras åsikter och synpunkter tas hänsyn till. Andra delar av resultatet kan med hjälp av delaktighetsmodellen förstås som att barn inte blir lyssnade till (Shier, 2001).

Utifrån mitt resultat har jag fått fram flera slutsatser som redan synliggjorts i tidigare forskning (Arnér, 2006; Ribaeus, 2014; Westlund, 2011). Några exempel är att lärarna i min studie ser arbetet med barns inflytande i förskolan som viktigt och det kan innebära att se och lyssna till barn samt att respektera deras åsikter. Enligt lärarna kan arbetet med barns inflytande i förskolan handla om att barn får välja aktiviteter. Det kan också handla om att planera verksamheten efter barns intressen och att ge barn inflytande över sin tillvaro. Lärarna menar att när barn ges möjligheter till inflytande

kan det föra med sig positiva effekter, till exempel ökat engagemang hos barnen. Mitt resultat synliggör också en individuell utveckling där barn som ges möjligheter till inflytande kan stärka sin självkänsla och utveckla förmågan att uttrycka sig. Några av lärarna i min studie menar att lärares barnsyn och förhållningssätt är avgörande för barns möjligheter till inflytande. Dessa slutsatser kan alltså inte ses som ny kunskap men förstärker resultat som visats i tidigare forskning om barns inflytande i förskolan (Arnér, 2006; Ribaeus, 2014; Westlund, 2011).

Den forskning jag tagit del av utgår från förskolor i Sverige, där barns inflytande beskrivs i läroplanen (Skolverket, 2010) och förklaras som en viktig del av verksamheten. Eftersom min undersökning har genomförts i Nepal kan den öka förståelsen för hur arbetet med barns inflytande kan se ut i ett sammanhang där det inte skrivs fram så tydligt i styrdokumentet. I mitt resultat uttrycker lärarna att en viktig förändring för att öka barns möjligheter till inflytande i den nepalesiska förskolan skulle kunna vara att lärare får större möjligheter till utbildning och pedagogisk träning. Detta skulle i sin tur kunna leda till att lärarna blir mer medvetna om betydelsen av sitt förhållningssätt i arbetet med barns inflytande. Min undersökning är genomförd med lärare som arbetar i eller har anknytning till förskolor som drivs av organisationer. I mitt resultat beskriver lärarna att synen på barns inflytande skiljer sig mellan statliga förskolor och de förskolor som drivs av organisationer. Det kan förstås som en indikation på att de synsätt och arbetssätt som lärarna i min studie beskriver inte gäller generellt för lärare i Nepal.

Vad kan då min studie ha för betydelse för förskolläraryrket? Jag har undersökt hur lärare i Nepal ser på barns inflytande. Jag har också undersökt hur de beskriver arbetet med barns inflytande samt förutsättningarna för detta arbete. Att möjliggöra barns inflytande ingår i vårt uppdrag som förskollärare i Sverige och det beskrivs som en viktig del i förskolans verksamhet (Skolverket, 2010). Mitt resultat bidrar med kunskap om lärares arbete med barns inflytande samt vilka förutsättningar som påverkar detta arbete. Under processen med mitt examensarbete har jag fått ökad förståelse för vikten av att försöka se barns perspektiv och betydelsen av lärares förhållningssätt i arbetet med barns inflytande. En av lärarna i min studie berättar om sitt synsätt och menar att hon vill försöka se möjligheter istället för hinder i arbetet med barns inflytande. Jag vill därför se min studie som en uppmaning till lärare i förskolan att reflektera över sitt förhållningssätt och försöka att inte lägga så stor vikt vid de hinder som finns i arbetet med barns inflytande, utan fokusera på möjligheterna istället. Det tror jag kan skapa fler vägar som ger barn ökade möjligheter till inflytande i förskolan.

Förslag till vidare forskning

Syftet med min studie har varit att undersöka hur lärare i Nepal ser på och arbetar med barns inflytande i förskolan, samt vilka förutsättningar som finns för detta arbete. Genom min undersökning har jag fått insyn i förskolor som drivs av organisationer och ofta är influerade av västvärlden. I min studie tydliggörs sju lärares syn på barns inflytande. Lärarna menar dock att synen på barns inflytande kan skilja sig mellan statliga förskolor och de som drivs av organisationer. Som jag skrivit tidigare vore det därför intressant att intervjua lärare som är anställda på statliga skolor i Nepal för att få en inblick i deras syn på barns inflytande. Att göra observationer skulle kunna ge en tydligare bild över hur lärarna arbetar och ge mer konkreta exempel på hur barns inflytande kan ta sig uttryck.

Förskolan handlar i första hand om barnen. Därför vore kanske det mest relevanta att intervjua barn för att få deras syn på inflytande. Vad innebär inflytande utifrån ett barns perspektiv? Anser barn att de har möjlighet att påverka? En sådan studie skulle sedan kunna sättas i relation till lärares syn på barns inflytande. Har barn och lärare samma bild av vad barns inflytande i förskolan innebär?

Referenser

- Arnér, E. (2006). *Barns inflytande i förskolan – problem eller möjlighet för de vuxna?* Örebro universitet: Pedagogiska inst.
- Arnér, E. (2009). *Barns inflytande i förskolan – En fråga om demokrati.* Lund: Studentlitteratur AB.
- Arnér, E. & Tellgren, B. (2006). *Barns syn på vuxna – att komma nära barns perspektiv.* Lund: Studentlitteratur AB.
- Bjereld, U. (2009). *Varför vetenskap? Om vikten av problem och teori i forskningsprocessen.* Lund: Studentlitteratur.
- Emilsson, A. & Folkesson A-M. (2006). Children´s participation and teachers control. *Early Child Development and Care.* Vol 176. (ss. 219-238).
- Johannesen, N. & Sandvik, N. (2009). *Små barns delaktighet och inflytande – några perspektiv.* Stockholm: Liber, AB.
- Johansson, E. (2003). *Möten för lärande.* Kalmar: Lenanders Grafiska AB.
- Lantz, A. (2007). *Intervjumethodik.* Lund: Studentlitteratur.
- Löfdahl, A. (2014). God forskningssed – regelverk och etiska förhållningssätt. I A. Löfdahl, M. Hjalmarsson & K. Franzén (Red.), *Förskollärares metod och vetenskapsteori* (ss.32-43). Stockholm: Liber.
- Ministry of Education and Sports. (2005). *National Curriculum Framework for School Education (Pre-Primary-12) in Nepal.* Sanothimi: Bhaktapur.
- Ribaeus, K. (2014). *Demokratiuppdrag i förskolan* (Karlstad University studies nr, 2014:17). Karlstad: Karlstads Universitet.
- Shier, H. (2001). *Vägar till delaktighet. Öppningar, möjligheter och skyldigheter.* Översatt av: Christina Robertson Pearce. Hämtad 2015-04-14, från: http://www.hso.se/PageFiles/2955/Shier_oversatt.pdf
- Skolverket. (2010). *Läroplan för förskolan Lpfö98.* Upplaga 2010. Stockholm: Skolverket.
- Svenska Akademiens Ordlista (2006). Hämtad 2015-05-08, från: http://www.svenskaakademien.se/svenska_spraket/svenska_akademiens_ordlista/saol_13_pa_natet/ordlista
- Trost, J. (2005). *Kvalitativa intervjuer.* Lund: Studentlitteratur.
- UNESCO. (2011). *World Data on Education.* Nepal - Educational System. VII Ed. 2010/11.
- UNICEF. (2015). *Ge barn i Nepal möjlighet att gå i skola.* Hämtad 2015-04-20, från: <https://unicef.se/projekt/utbildning-till-barn-i-nepal>
- UNICEF Sverige. (2009). *Barnkonventionen: FN:s konvention för barnets rättigheter.* Stockholm: UNICEF Sverige
- Vetenskapsrådet. (2002). *Forskningsetiska principer. Inom humanistisk- samhällsvetenskaplig forskning.* Hämtad 2015-04-20, från: <http://www.codex.vr.se/texts/HSEF.pdf>
- Westlund, K. (2011). *Pedagogers arbete med förskolebarns inflytande – En demokratididaktisk studie.* (Malmö Studies In Educational Sciences Licentiate Dissertation Series 2011:21). Malmö: Malmö Universitet.

Åberg, A. & Lenz Taguchi, H. (2005). *Lysnandets pedagogik – etik och demokrati i pedagogiskt arbete*. Stockholm: Liber AB.

Bilaga 1

Ethical considerations

Information requirement:

I am obligated to inform you about the study. What I want to investigate and you're roll in the study. You also need to know that you can stop whenever you want without any negative consequences.

Consent requirement:

I can't force anyone to participate. But the ones who want to be a part of the study can choose in what terms, place and for how long they will participate.

Confidentiality requirement:

I have professional secrecy, which means that I can't talk to anyone about this information unless they play a part in the study, like my professor that helps me. I also need to switch names and places if necessary so that no one can figure out who the interviewed person is.

Usage requirement:

I will only use this information in my study and to nothing else.

Bilaga 2

Intervjuguide 1

Sumina, Kamala, Jalus, Amita & Jamuna som arbetar som lärare.

For how long have you been working in preschool?

Can you describe your tasks?

What kind of education do you have?

Describe an ordinary day in preschool!

What does influence mean to you?

What is your view on children's influence in preschool?

Do the children have influence over their situation in preschool?

Are the children being involved in what you do? In which way?

Can the children be included in decision making? When?

Do you see obstacles in this work? Describe!

Is there anything you would like to change in this work, to be able to give the children more influence?

What do you think children can learn from having influence and being involved in preschool?

Is influence important in preschool? Describe!

Bilaga 3

Intervjuguide 2

Kunchen, före detta lärare som varit med och startat flera förskolor.

What is your connection to preschools in Nepal?

What kind of education do you have?

What does influence mean to you, according to children and preschool?

What is your view on children's influence in preschool?

Do the children in Nepal have influence over their situation in preschool?

Are the children being involved in what the preschool do? In which way?

Can the children be included in decision making? When?

Do you see obstacles in this work, from a teachers point of view? Describe!

Is there anything you would like to change in this work, to be able to give the children more influence?

What do you think children can learn from having influence and being involved in preschool?

Is influence important in preschool? Describe!

Bilaga 4

Intervjuguide 3

Ylva, svensk förskollärare som varit med och startat en förskola i Nepal.

Vilken koppling har du till förskolan i Nepal?

Vilken utbildning har du?

Vad betyder inflytande för dig?

Hur ser du på barns inflytande i förskolan?

Har barnen i Nepal inflytande över sin vardag i förskolan? På vilket sätt?

Finns det situationer när barnen får påverka beslut? I så fall vilka?

Hur upplever du möjligheterna för lärarna i Nepal att arbeta med att låta barn få vara med och påverka?

Ser du hinder i detta arbete? I så fall vilka? Beskriv.

Finns det något du skulle vilja ändra på för att lärarna ska kunna arbeta mer med barns inflytande? I så fall vadå?

Vad tror du att barn kan lära sig genom att få inflytande och möjlighet att påverka sin situation i förskolan?

Är barns inflytande viktigt i förskolan? Beskriv!